

Etický kodex Policie České republiky, jeho význam a aplikace v praxi

Jana Navrátilová

Bakalářská práce
2013

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

INSTITUT
MEZIOBOROVÝCH STUDIÍ BRNO

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Institut mezioborových studií Brno

akademický rok: 2011/2012

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Jana NAVRÁTILOVÁ**
Osobní číslo: **H108201**
Studijní program: **B7507 Specializace v pedagogice**
Studijní obor: **Sociální pedagogika**

Téma práce: **Etický kodex Policie České republiky, jeho význam a aplikace v praxi**

Zásady pro vypracování:

Zadané a zvolené téma bude zpracováno podle pokynů obsažených v materiálu IMS "Metodika psaní odborného textu a význam v sociálních vědách" (IMS 2009). Případně podle dalších materiálů, z nichž některé jsou obsaženy v literatuře připojené k tomuto studijnímu textu. Zejména bude dbáno na doržování zásad publikační etiky a pravidel společenskovedního výzkumu. Průběžné výsledky práce budou pravidelně konzultovány s vedoucím bakalářské práce.

S vědomím těchto zásad a pravidel a po konzultaci s vedoucím bude práce zaměřena:

- na rozbor a výklad jednotlivých pojmů a ustanovení Etického kodexu PČR, posouzení kodexu z hlediska platných právních norem;
- na pracovní a profesní etiku policistů se zaměřením na morálku, stavovskou čest, ctnost, rozhodnost, přesvědčení, úctu k druhým a další kategorie etiky;
- na význam a přínos kodexu pro policejní práci.

Součástí práce bude drobný sociologický výzkum, provedený za spolupráce příslušníků PČR, zařazených na základních útvech a útvech SKPV, Městského ředitelství v Brně, zaměřený na využití a přínos Etického kodexu v praxi.

Rozsah bakalářské práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

Anzenbacher, A., Úvod do etiky. 1. vyd. Praha: Zvon, české katolické nakladatelství, 1994. ISBN 80-7113-11-3.

Borská, I., a kol., Policejní deontologie. 1. vyd. Praha: Policejní akademie ČR, 1995. ISBN 80-901923-4-3.

Herzogová, Z., Základy filozofie a profesní etiky. 3. vyd. Praha: Policejní akademie ČR, 1999. ISBN 80-7251-013-4.

Kon, I.S., Etický slovník. 1. vyd. Bratislava: Pravda, 1978. ISBN 75-059-78.

Masaryk, T.G., Ideály humanitní. 2. vyd. Praha: Melantich, 1990. ISBN 80-7023-036-3.

Störig, H.J., Malé dějiny filozofie. 1. vyd. Praha: Zvon, české katolické nakladatelství, 1991. ISBN 80-7113-041-9.

Další literatura bude obsažena v Projektu bakalářské práce a průběžně doplňována během práce na tomto textu.

Vedoucí bakalářské práce: **PhDr. Mgr. Antonín Dolák, Ph.D.**
Katedra společenských věd

Datum zadání bakalářské práce: **16. března 2012**

Termín odevzdání bakalářské práce: **30. dubna 2013**

V Brně dne 16. března 2012

prof. PhDr. Pavel Mühlpachr, Ph.D.
vedoucí ústavu

doc. PhDr. Eduard Radvan, CSc.
vedoucí katedry

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k prezenčnímu nahlédnutí;
- na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – bakalářskou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze bakalářské práce jsou totožné;
- na bakalářské práci jsem pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.

Jana Navrátilová

.....
Jméno, příjmení studenta

.....
Podpis

V Brně 30.3.2013

1) zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací:

(1) Vysoká škola nevydělečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlédnutí veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.

(3) Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.

2) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:

(3) Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu, k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacího zařízení (školní dílo).

3) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

(1) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst. 3). Odpírá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.

(2) Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užít či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.

(3) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jím dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlédne k výši výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.

ABSTRAKT

První kapitola bakalářské práce je zaměřena obecně na etiku. V podkapitolách je vysvětlen vztah mezi morálkou a právem, vinou a trestem. Hlavními tématy je profesní etika, stavovská hrdost, hrdinství a hanba. Ve druhé kapitole je analyzován Etický kodex Policie České republiky. Je zde popsána příčina jeho vzniku, jeho význam a aplikace v praxi. Třetí kapitola je věnována porušování Etického kodexu Policie České republiky. Je zde vysvětlen systém kázeňských odměn a trestů a autorem navržené, možné, způsoby alternativního potrestání. Čtvrtá kapitola práce analyzuje vztah zvoleného téma k sociální pedagogice. V praktické části bakalářské práce jsou zjišťovány pomocí dotazníkového šetření názory policistů na vliv a přínos Etického kodexu Policie České republiky pro policejní praxi. Závěr práce shrnuje poznatky z teoretické i praktické části práce.

Klíčová slova: Policie České republiky, Etický kodex Policie České republiky, etika, hrdinství, čest, morálka, hrdost, trest, právo.

ABSTRACT

The first chapter of the bachelor thesis is focused generally on ethics. The section explains the relationship between morality and the law, and the punishment. The main subjects of the ethics, professional pride, heroism and shame. In the second chapter, it is analyzed the ethical code of the Police of the Czech republic. There is a documented cause of its creation, its meaning and application in practice. The third chapter is devoted to violations of the Ethical code of Police of the Czech republic. Here is explained by the disciplinary system rewards and punishments, and the author of the proposed possible alternative methods of punishment. The fourth chapter of the thesis analyzes the relationship of the chosen topic for Social pedagogy. In the practical part of the thesis are determined by a questionnaire survey of the views of the police on the impact and benefits of the Ethical code of Police of the Czech republic. Conclusion the work summarizes the findings from both theoretical and practical parts of the work.

Keywords: the Police of the Czech Republic, The Ethical code of Police of the Czech republic, ethics, bravery, honor, pride, morality, punishment, right.

Poděkování

Děkuji PhDr. Mgr. Antonínovi Dolákovi, Ph.D., za velmi užitečnou, metodickou pomoc, kterou mi poskytl při zpracování mé bakalářské práce.

Také bych chtěla poděkovat své rodině za morální pomoc a podporu, kterou mi poskytli při zpracování mé bakalářské práce a které si nesmírně vážím.

Motto

„Základem všeho je morálka a podstatou morálky je pravda.“ Ghandí

Prohlášení

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD	8
I TEORETICKÁ ČÁST	11
1 ETIKA	12
1.1 PROFESNÍ ETIKA	13
1.2 MORÁLKA A PRÁVO	16
1.3 VINA A TREST	18
1.4 HANBA A HRDOST, HRDINSKÝ ČIN	19
2 ETICKÝ KODEX PČR	22
2.1 VZNIK ETICKÉHO KODEXU PČR	22
2.2 ROZBOR JEDNOTLIVÝCH USTANOVENÍ ETICKÉHO KODEXU PČR	22
2.3 VÝZNAM ETICKÉHO KODEXU PČR	28
2.4 APLIKACE ETICKÉHO KODEXU PČR V PRAXI	29
3 PORUŠOVÁNÍ ETICKÉHO KODEXU PČR	33
3.1 KÁZEŇSKÉ ODMĚNY A TRESTY, ALTERNATIVNÍ TRESTY	33
3.2 VYBRANÉ PŘÍKLADY PROFESNÍHO POCHYBENÍ	35
3.3 VYHODNOCENÍ ČINNOSTI KONTROLNÍCH ÚTVARŮ PČR V ROCE 2011	36
4 VZTAH ZVOLENÉHO TÉMA K SOCIÁLNÍ PEDAGOGICE	38
II PRAKTICKÁ ČÁST	40
5 VÝZKUMNÉ OTÁZKY A HYPOTÉZY	41
5.1 POPIS POUŽITÉ VÝZKUMNÉ METODY A ZKOUMANÉHO VZORKU RESPONDENTŮ	42
5.2 DOTAZNÍK	43
5.3 VYHODNOCENÍ PRAKTICKÉ ČÁSTI	55
5.4 DISKUSE	58
ZÁVĚR	61
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	64
SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK	66

ÚVOD

Služba u Policie České republiky (dále jen PČR) je velmi specifická a není mnoho povolání, kde jsou veškeré povinnosti a práva vymezeny služebními a právními předpisy. Naprosto vše, co by měl policista dělat, jak by se měl chovat, jak by měl jednat, jak se rozhodovat, je vymezeno v zákonných či podzákonných normách, nebo v interních aktech řízení. Jednání policisty se odehrává v právním rámci vymezujícím charakter, způsoby a obsah jednání, ale i použité prostředky.

Policista je povinen veškeré tyto právní normy a interní akty řízení dodržovat v pracovní době, ale i v době svého osobního volna. A právě toto striktní, časově neomezené, dodržování veškerých norem, činí tuto práci tolik **výjimečnou a odlišnou** od ostatních. Člověk na pracovní pozici, například soustružníka, po skončení pracovní doby vypne soustruh a odchází domů. Za branou továrny je běžným občanem. Jak je na tom policista? Zavře dveře služebny a odchází domů. Jde do obchodu pro svačinu a vidí zloděje. Jak se má zachovat? Má krádež přehlížet, raději se otočit na opačnou stranu, jako většina ostatních lidí, nebo má zasáhnout a krádeži zabránit? Musí něco dělat? Musí zakročit?

Policista i v době mimo službu, ve svém osobním volnu, není jen oprávněn, ale je přímo povinen provést služební zákrok, popřípadě učinit jiná opatření k provedení služebního zákroku. Jeho zásah není pokládán za hrdinství, jak by tomu bylo u zmiňovaného soustružníka, ale je to povinnost, kterou mu ukládá zákon. Musí postupovat v souladu s platným právem a nikdy, za žádných okolností, nesmí přehlížet nebo tolerovat porušení zákona.

Je to práce velmi výjimečná, ať již po stránce své náplně, tak i po stránce nároků, které jsou na policisty kladeny. Jedná se o vysoké nároky fyzické, inteligenční a psychické. Vyžaduje aplikaci komplexních principů a postupů v rozmanitých situacích. Je obtížné se rozhodovat v krátkém časovém úseku a přitom vědět, že ostatní budou soudit každý detail rozhodnutí. Veřejnost od něj očekává jednání vysoce morální, čestné, profesionální. Policista je povinen, za všech okolností, dbát cti, vážnosti a důstojnosti všech osob, ale i své vlastní. Musí se ke všem osobám chovat zdvořile a ohleduplně. Vystupování musí být důstojné a taktické. Je povinen dbát na svoji pověst a bezúhonnost. Jen člověka, který tyto požadavky splňuje, jsou ostatní schopni, ale hlavně ochotni **respektovat, ctít, podřídit se mu.**

Veřejnost neakceptuje chyby policistů spojené s etickými prohřešky. Od svých kolegů, policistů, často slyším, že jsou také jen lidé, že chybovat je lidské, že všem není měřeno stejným metrem. K tomuto mohu říci pouze to, že si sami toto povolání, toto poslání, zvolili a musí přijímat veškerá omezení, která jim to přináší. Etika, život podle mravních zásad, profesní čest, vytrvalost, houževnatost, morálka, poctivost, přičemž tento výčet není zdaleka ukončen, musí být nedílnou součástí každodenního života policisty.

Etický kodex Policie České republiky (dále jen Etický kodex PČR) shrnuje základní povinnosti a pravidla chování policisty při jeho kontaktech s veřejností, na něž by se mohl policista odvolávat a která musí dodržovat při plnění úkolů a svého poslání. Vystihuje specifické postavení policisty ve společnosti a měl by regulovat, usměrňovat jeho činnost. Právě etika a Etický kodex PČR jsou ústředním tématem této bakalářské práce. Cílem této práce je zjistit, zda Etický kodex PČR je přínosný pro policejní práci a zda v něm policisté tento přínos spatřují.

Vzhledem k tomu, že Etický kodex PČR je poměrně nové pravidlo chování a jeho aplikace v praxi je v začátcích, je povědomí o této problematice mezi policisty v současné době stále nejasné, plné otázek a předsudků. Etický kodex PČR je řadovými policisty chápán jen jako kontrola, zbytečnost, další z mnoha nařízení. Etický kodex PČR a jeho význam na práci policisty, je v naší zemi víceméně dosud nepříliš probádaným územím, což mě, jako policistku, inspirovalo k výběru zvoleného tématu.

Teoretická část bakalářské práce je ve formě odborné eseje, a to i přes to, že je mnohdy opřena o myšlenky odborníků. Cílem práce je vyjádření osobních názorů a postojů na dané téma, širší přiblížení tématu a o přehledné zpracování literatury k danému tématu. Etický kodex je slovní složení dvou slov, a to etika a kodex. Základními zdroji použitých informací tedy budou pro část zaměřenou na etiku knihy o etice, část věnovaná Etickému kodexu PČR a policejní práci bude podložena zejména zákony a jinými nařízeními. V části věnované vztahu tématu k sociální pedagogice budu čerpat z děl v oboru sociální pedagogika.

První kapitola práce je věnována obecně etice. V jednotlivých podkapitolách je rozebrán vztah mezi morálkou a právem, vinou a trestem. Pojednává o profesní etice, stavovské hrdosti, cti, hrdinství a hanbě. Druhá kapitola se podrobně zabývá Etickým kodexem PČR.

V podkapitolách je pojednáno o vzniku a příčině vzniku této normy. Jsou zde vysvětleny základní pojmy této normy, její význam a použití v praxi. Třetí kapitola bakalářské práce se zabývá porušováním Etického kodexu PČR. Jsou zde rozebrány kázeňské odměny a tresty a mnou navržené možné způsoby alternativního potrestání. Dále jsem se zde pokusila analyzovat některé příklady profesních pochybení a zestručnit závěry výroční zprávy za rok 2011, Útvaru pro vnitřní kontrolu, Policejního prezidia České republiky (dále jen ÚVK PP ČR).

Policejní profese, stejně jako profese sociálního pedagoga patří mezi **pomáhající profese**. Policisté i sociální pedagogové se setkávají a pracují se stejným okruhem osob, s bezdomovci, s osobami propuštěnými z výkonu trestu, nebo třeba s dětmi z problémových rodin a jejich práce je tudíž v mnohém velmi podobná. V závěru vysvětlím vztah zvoleného tématu k sociální pedagogice, budu se zabývat shodnými důsledky výkonu obou profesí.

Praktická část bakalářské práce je zaměřena na zkoumání osobních názorů policistů na Etický kodex PČR a na otázky obecně se týkající etiky a etického jednání. Policisté jsou formou dotazníku dotazováni na to, jaký má kodex vliv na jejich práci, jestli je pro jejich práci přínosem, zda Etický kodex PČR znají, nebo zda znají členy Etické komise v jejich kraji a jsou seznámeni s aktivitami této komise. Praktická část práce potvrzuje závěry z části teoretické.

Závěrem jsem se pokusila zhodnotit získané poznatky.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 ETIKA

Pojem etika pochází z řeckého slova „éthos“, což znamená mrav, obyčej, tradice. Etika je učení o morálce, čili o morálním či správném jednání. Jde o učení o tom, co se dělá a nedělá a ovšem i o tom, jak se to dělá a nedělá. Hledá a posuzuje rozumově normy či principy lidského jednání. Bývá chápána jako základní filosofické zaměření, a to hlavně proto, že lidské vztahy, lidské jednání jsou pro běžný život důležitější, než jiná filosofická témata. (Anzenbacher, 1994)

Formuje naše mravní vědomí a svědomí, utváří naši mravní sebekontrolu a sebekritiku a to vše je předpokladem pro naši **mravní volbu**. Člověk je rozumná bytost a jako taková má schopnost nechat se vést pouze vlastním **svědomím**. Má povinnost volby, vždy se musí nějak **rozhodnout**. Dle mého názoru i rozhodnutí nic nekonat, nerozhodovat, je docela určitě rozhodnutím, za které člověk nese odpovědnost. Toto by nebylo možné, kdyby člověk nedokázal posuzovat možnosti vlastní volby, ale i možnosti volby ostatních subjektů z hlediska dobra a zla a nedokázal se řídit tímto posouzením.

Etika se zabývá teoretickým zkoumáním hodnot a principů, které usměřují lidské jednání v situacích, kde existuje možnost volby podle **svobodné vůle**. Lidské jednání je **svobodné** jen proto, že není libovolné. Není libovolné, protože záleží na tom, jestli udělám to či ono, musím vybírat a volit a za svou volbu nést odpovědnost. Není jen reakcí na určitý podnět. Jednající člověk má možnost nejprve situaci vyhodnotit, promyslet možnosti řešení a pro některou z možností se následně rozhodne. Není to zvíře, které jedná instinktivně, ale jedná po zralé úvaze, tj. **vychází z rozumu**. Kdo dokáže posoudit a svobodně zvolit to, co je dobré a spravedlivé a v případě neúspěchu ponese břemeno viny, za svou volbu ponese plnou odpovědnost, jednal mravně a jeho jednání je ctnostné. (Sokol, 1998)

Myslím si, že etika by měla upravovat vzájemné chování, vztahy, postoje a jednání vůči společnosti, jiným lidem i k sobě samotnému. Měla by jasně vymezovat co je dobré, co už dobré není, co je ještě akceptovatelné, přijatelné pro jedince i společnost a co již překročilo pomyslnou, společensky uznávanou hranici. Jako člověk bych měla svým rozumem zvládnout posoudit, vyhodnotit a projevit vlastní názor či zaujmout stanovisko vůči patologickým jevům jako je prostituce, alkoholismus, drogové závislosti, patologické hráčství nebo třeba krádeže. Měla bych umět posoudit a vnitřně vyhodnotit to, co je dle mého názoru neslučitelné s lidskostí, jako například genocida, mučení nebo jiné

nelidské zacházení, krutost, terorismus, pedofilie, různé formy domácího násilí, týrání osob či zvířat. Etika má své místo i v oblastech vlastenectví a národní hrdosti, náboženské, či rasové nesnášenlivosti, či při projevech diskriminace a persekuce.

Etická regulace je zcela jistě nutná a přínosná i v profesní oblasti. Jde zde o profesionalitu, respekt vůči ostatním lidem, dodržování lidských práv a svobod, zajištění veřejných záruk a dodržení slibů daných společností. Jak by veřejnost nahlížela na to, kdyby policista přehlížel protiprávní jednání, lékař odmítl poskytnout pomoc zraněnému a hasič nechal uhořet člověka v hořícím domě? Takové jednání by zcela jistě bylo v rozporu s etikou a společností by bylo odsouzeno. Takové jednání by nebylo profesionální a nepochybuji nad tím, že by bylo odsouzeno, potrestáno ze strany kolegů. Etika zasahuje téměř do všech oblastí lidského života a lidského konání a tudíž má své nenahraditelné místo i v práci policisty.

1.1 Profesionální etika

Etika je tak stará, v podstatě jako lidstvo samo, provází člověka od nepaměti. Zasahuje do všech oblastí lidského života, tedy i do pracovní činnosti. „Profesionální etika je systém specifických požadavků morálky, které jsou spjaté se zvláštnostmi rozličných profesí.“ (Kon, 1978, s. 199) Tyto požadavky jsou spjaté s pojmem profesionální cti a hrdosti na určitý druh práce.

Pokud ze zdravotních důvodů navštívím lékaře, očekávám profesionálnost, takt, odborné znalosti. Už samotnou návštěvou, danému lékaři vyjadřuji značnou důvěru. Věřím a očekávám, nepochybuji o tom, že bude respektováno moje soukromí a lékař vynaloží maximální úsilí, aby mě uzdravil, aby mi pomohl a poradil. Očekávám, že lékař dodrží Hippokratovu přísahu, tedy specifický, etický kodex lékaře a bude pomáhat všem nemocným bez rozdílu. Nebude hledět na společenské postavení, rasu, pohlaví nebo majetkové poměry nemocného.

Fakticky se tím spoléhám na existenci a dodržování určitého kodexu **profesionální etiky**, kodifikovaného souboru pravidel jednání členů dané profese. Jde o spojení respektu k hodnotám, profesionality a důstojnosti všech lidí a jejich práv.

Pokud z důvodu, že jsme byli okradeni, oloupeni, přepadeni, nebo třeba fyzicky napadeni, zavoláme na linku 158, nebo přijedeme na policejní služebnu, neočekáváme stejnou

činnost jako od lékaře, ale co očekáváme ve stejné míře, je profesionalita, takt, odbornost, respekt k soukromí a očekáváme pomoc.

„Policisté si musí být plně vědomi morální odpovědnosti plynoucí z jejich postavení ve společnosti, jsou pověřeni veřejností a musí trvale usilovat o to, aby se řídili nejvyššími možnými standarty policejní práce tak, aby důvěra veřejnosti nebyla zklamána.“ (Dufková, Zlámal, 2003, s. 47).

Lidský život představuje spoustu práv ale i povinností, které vyplývají z různých závazků. V této souvislosti **čest** můžeme chápat jako způsob plnění morálních požadavků a závazků. Machovec tvrdí, že „Čest - kategorie morálky, vyjadřující citově podložený smysl pro jednotu individuálního „dobrého svědomí“ a žádoucího uznání jednotlivcovy dobré vůle a vykonané práce v jeho okolí; úzce souvisí s kategorií osobní důstojnosti, svědomí, poctivosti, ale i dobrého jména, práva na ochranu proti neoprávněnému snižování osobní cti.“ (Machovec, 1966, s. 67)

Ze strany jednotlivce jde tedy o splnění stanovené povinnosti, plnění závazků, ze strany společnosti o uznání kvalit a zásluh toho, kdo povinnosti a závazky splnil, o hodnocení a uznání kvalit i osobních zásluh. Odráží se v reputaci. Je spjatá s konkrétním společenským postavením člověka, s druhem činnosti, kterou vykonává a s morálními zásluhami, které se mu za to přiznávají.

Zpochybnění kvalit člověka lze považovat za narušení cti, znevážení či zneuctění. Čest je způsob respektu člověka k sobě a společnosti k němu. Čest je v mnohém spjata s jinou etickou kategorií, a to důstojností. Zakládá se na představě morální rovnosti, spočívá ve stejném právu každého na úctu ze strany společnosti. Pojem cti hraje významnou roli v individualistických a společenských vrstvách, mezi šlechtici, samuraji, **v ozbrojených složkách** a ve vyšších společenských vrstvách. Čestný člověk jedná tak, aby svou čest nepoškodil. Nelze, za každou cenu dodržet dané slovo, nevyužívá svou převahu proti slabším. Dodržení slova, splnění slibu pokládám za nezbytnou podmínku slušnosti, za projev přátelství a partnerství.

Historicky vznikl pojem cti v morálním vědomí společnosti v podobě představy o rodové nebo stavovské cti. Jde o morální požadavek, který člověku předepisuje způsob jednání a života, který nesnižuje důstojnost určitého stavu nebo rodu. (Kon, 1978) V demokratické společnosti se pojem **stavovská čest** mění v pojem **profesní čest**. Podstatou je **chránit čest svého kolektivu, své profese**.

Mravní normy si vytvářejí převážně ty skupiny, u kterých se předpokládá vyšší mravní standard. Mravní normy, kodexy, mají politici, právníci, lékaři, policisté a další profese. Důvodem je zájem profesní skupiny na dobré pověsti, hrdosti a úctě k vykonávané profesi. Důležitý je rovněž zájem členů profesní skupiny na tom, aby požadavky kladené na profesní skupinu byly splněny, a tím se zvýšila společenská prestiž této profese.

Každá profesní skupina si vytváří normy, které hodlá ctít a dodržovat. Na své členy apeluje, aby se s těmito normami řídili, dodržovali je, aby se s nimi ztotožnili. V průběhu členství přijímají členové skupinové normy za vlastní – **internalizují je**, normy se tudíž pro ně stávají **vnitřními regulátory chování**. (Vízdal, 2011) Nedodržování profesních norem profesní skupina trestá dle interních předpisů.

Charakter převládajících vztahů ve skupině určuje míru koheze, soudržnosti skupiny. **Skupinové normy** determinují míru skupinové konformity, která je vyjádřena ochotou přizpůsobit se jejím požadavkům. Konformita členů je tím vyšší, čím je členství v takové skupině pro jedince subjektivně významnější. Význam skupiny pro členy je dán tím, do jaké míry skupina uspokojuje důležité **potřeby členů**. Uspokojování potřeb jednotlivých členů v rámci skupiny je důležitým faktorem její soudržnosti. Člen skupiny je s ostatními v konkrétních vztazích. Každý člen má pozici a s ní spjatou roli. Z hlediska profesního si jedinec postupně zvyšuje výkonnost (případně kvalifikovanost), která kulminuje kolem čtyřicátého roku věku, obohacuje své pracovní zkušenosti a postupuje v kariéře. (Kraus, 2008)

Policejní etika je autonomní disciplínou, která má svůj vlastní předmět zkoumání. Představuje určitou představu o tom, jaká by měla policejní práce být, jakými pravidly by se měla řídit. Úkolem policejní etiky je vytvořit žádoucí, závazné morální normy, standardy a objasnit z čeho jejich závaznost vyplývá. Podstatou a hlavním úkolem je vysvětlit policistům proč tyto normy akceptovat a přijmout je, proč si je zvnitřnit jako vzory svého chování, proč být čestný a hrdý na svou profesi.

Profesionální jednání policisty zahrnuje i vztahy mezi institucemi. Dochází k telefonickým či písemným kontaktům, někdy dochází k osobním setkáním, například integrované zásahy záchranných složek, jednání s orgány státní správy a samosprávy, jednání se soudy. Policista v žádném sociálním prostředí a za žádných okolností nemůže volně nakládat se svými osobními názory. Je nemístné a nežádoucí, aby vyjadřoval jakoukoliv kritiku na stranu jiných státních orgánů nebo institucí, aby se veřejně vyjadřoval

k politickým otázkám, vyjadřoval sympatie některé z politických stran, nebo se ztotožňoval s extrémistickými projevy na veřejnosti.

Policista by měl vždy udržovat zdrženlivost v komunikaci, být diskrétní a dodržovat povinnost mlčenlivosti. Za všech okolností se musí uplatňovat slušnost a zdvořilost, která společně s reprezentativním vzhledem činí z policisty důstojného a kompetentního partnera při jednání. Pravidla profesní etiky musí policista ctít při vztazích k veřejnosti, k obětem trestných činů, ke svědkům, ale i k pachatelům trestných činů, k nadřízeným a kolegům, při získávání informací a při případném použití donucovacích prostředků a zbraně.

A jaká jsou očekávání veřejnosti? Petr Sak a Jiří Semerád uvádějí, že „Podle názoru občanů by modelový policista měl být především neúplatný, odborník, slušný, fyzicky zdatný, schopen sebeovládání, řízení auta a motocyklu, odvážný a schopný komunikace a jednání s lidmi.“ (Sak, Semerád, 2006, s. 85)

1.2 Morálka a právo

„Člověk je bytostí svobodnou, ale v životě existují okamžiky, kdy se skutečně rozhoduje sám za sebe, ale většinou a jaksi podvědomě se řídí určitými mechanismy, jejichž existenci si sotva uvědomuje. Téměř neustále je náš život regulován zákony, pravidly, které jsme si sami nevymysleli, ale která jsme přijali od rodiny, školy, společenství, státu atd. Mezi tyto normy patří i **normy mravní**. Posláním **morálky** není represivní omezení lidské svobody, ale přivedení lidského života k smysluplné jednotě.“ (Anzenbacher, 1990, s. 223)

Nejvýznamnějšími normativními a regulačními systémy jsou právo, morálka, náboženství a politika. Slovo morálka pochází z latinského „mores“, což označuje mravy, zvyky, obyčeje a vztahuje se k hodnocení chování a jednání určitého člověka k jiným lidem. (Hungry, 2010) „Zjednodušeně řečeno, morálka je soubor pravidel, co se v dané společnosti, vrstvě, skupině prostě dělá a nedělá.“ (Sokol, 1994, s. 42)

Jedná se o soubor pravidel chování, který vyjadřuje chápání dobra a zla, toho, co je čestné a nečestné, nebo spravedlivé a nespravedlivé. Morální normy se dodržují působením veřejného mínění, návyků a zásad vštěpovaných výchovou nebo společenským uznáním či odmítnutím určitého chování.

Morálka je obsahově bohatší než právo. Její součástí je formování společenských mravních ideálů, morálního citění a etika. Na rozdíl od práva upravuje i vztahy právem neregulované, např. citové nebo přátelské. Morální názory o tom, co je dobré, čestné a spravedlivé, představuje žebříček životních hodnot. Morální normy mají většinou formu nepsanou, výjimečně jsou shrnuty v psaných normách, např. v etických kodexech. Morální normy působí na uvědomění člověka. Nedodržení morální normy působí na vědomí a svědomí. Sankcí za porušení mravní normy, jsou výčitky svědomí. V případě, že nedodržení morální normy je zveřejněno a společnost k porušení zaujme negativní postoj, je ten, kdo normu porušil, vystaven veřejné hanbě, potupě, tlaku veřejného mínění. Morální normy vznikají postupně a jsou výsledkem dlouhodobého uplatňování určitých nepsaných pravidel.

Základní a zároveň nejvýznamnější morální kategorií je dobro a zlo. Z tohoto úhlu pohledu hodnotíme veškeré lidské chování a jednání. Obsah těchto pojmů se v různých historických epochách měnil. Z řady teorií o podstatě a charakteru morálky vynikla teorie Imanuela Kanta, kategorický imperativ. Podle Kanta je člověk bytostí smyslovou, tudíž podléhá zákonům přírody, ale je i součástí světa rozumu a podléhá jen své svobodné vůli. Ze svobodné vůle plyne, aby se stal vzorem pro ostatní lidi.

Slovo **právo** je příbuzné slovu pravý, správný, spravedlivý. Právo existuje ve společnosti asi 5-6 tisíc let a je jevem podstatně mladším, než morálka nebo náboženství. (Hungar, 2010) Jedná se o společenský fenomén, který lidské vztahy normuje a reguluje. Norma stanovuje, co je dovoleno a co je zakázáno a stanovuje důsledky (sankce), za nedodržení té které normy.

Právo je normativní systém, který se vyznačuje všeobecnou závazností, což znamená, že zavazuje každého, kdo se ocitne v situaci upravené danou normou. Normy jsou vydány ve zvláštní, státem uznané nebo stanovené formě. Dodržování norem je vynutitelné prostředky státního donucení. Díky těmto specifikům zaujímá právo zvláštní, výsadní postavení. Bez regulačních a normativních systémů nemůže lidská společnost existovat.

Oba systémy se vzájemně prolínají, přičemž lidské chování je regulováno jak ze strany práva, tak i morálkou. Morálka i právo se překrývají zejména v humanitních otázkách, jako je zdraví, ochrana osobnosti, čest, tělesná integrita. Optimální je, když jsou oba systémy ve shodě, právní regulace tím získává i důležitou mravní podporu a vytváří se předpoklady pro efektivní, normativní a regulační působení obou systémů. V případě nesouladu

působení práva a morálky působí oba systémy nedůvěryhodně, společenská efektivita je nízká. „Vztah mezi morálkou a právem vystihuje věta: „**Právo je minimum morálky.**“ Kdo nedodržuje ani toto minimum, proti tomu orgány právního státu zakročují v zájmu udržení právní jistoty a společenského pořádku.“ (Eichler, 2007, s. 24)

1.3 Vina a trest

Vina a trest úzce souvisí s morálkou a právem. Je rozdíl, zda se proviním porušením právní, společenské, nebo morální normy a tím pádem je i rozdíl v sankci – trestu, jaký mi za toto porušení normy bude udělen.

Trestní právo je pojmenováno podle svých **trestů**, které postihují pachatele trestných činů. Jedná se o souhrn právních norem o trestání fyzických osob a právnických osob za závažná provinění proti chráněným společenským a individuálním zájmům. Tato provinění se nazývají trestné činy. Dle § 13 odst. 1, odst. 2 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník (dále jen trestní zákoník), je trestný čin protiprávní čin, který trestní zákoník označuje za trestný a který vykazuje znaky uvedené v takovém zákoně.

Vina je pachatelův psychický vztah ke skutečnostem naplňujícím skutkovou podstatu trestného činu. V trestním právu rozlišujeme, zda byl trestný čin spáchán **úmyslně** nebo z **nedbalosti**. Za úmyslné spáchání trestného činu považujeme takové jednání pachatele, kdy chtěl způsobem uvedeným v trestním zákoně porušit nebo ohrozit zájem chráněný zákonem, nebo věděl, že svým jednáním zákon porušit může a přesto se protiprávního jednání dopustil, byl s tím srozuměn, že zákon porušit může. Za nedbalost považujeme jednání, kdy pachatel věděl, že svým jednáním může ohrozit zájem chráněný zákonem, ale předpokládal, spoléhal na to, že takové porušení nebo ohrožení nezpůsobí, nebo nevěděl, že svým jednáním může porušit nebo ohrozit zájem chráněný zákonem, ale toto vzhledem k okolnostem a osobním poměrům vědět měl a mohl. K naplnění skutkové podstaty většiny trestných činů uvedených v trestním zákoně je zapotřebí úmysl pachatele.

Podle trestního zákoníku mohou soudy ukládat tresty a ochranná opatření. Lze ukládat pouze sankce podle zákona, přičemž tyto nesmí být kruté a nesmí ponižovat lidskou důstojnost. Soud při ukládání trestu přihlíží k míře zavinění a závažnosti protiprávního jednání. Rovněž přihlíží k osobním, rodinným a majetkovým poměrům obžalovaného, ke způsobu jeho dosavadního života a k možnostem resocializace. Dále přihlíží k tomu,

zda obžalovaný spolupracuje s orgány činnými v trestním řízení a dalším okolnostem dle trestního zákoníku jako je například věk obžalovaného nebo polehčující, či přitěžující okolnosti. Za spáchané trestné činy může soud uložit tresty podle § 52 trestního zákoníku.

Ve vztazích neupravených zákonem účastníci jednající podle etických (morálních) norem. Jedná se většinou o nepsaná pravidla chování. I když za jejich porušení nikomu nehrozí právní sankce, přesto může ty, kteří některou etickou normu poruší, postihnout velmi závažný a citelný postih.

Za takové postihy můžeme považovat např. opovržení, hanbu, potupu, vyvržení ze společnosti nebo ztrátu přátel. Trestem za porušení mravních, společenských, ale i právních norem, může být špatné svědomí. Je to trest, který si každý udělí sám, člověk si vyčítá, co učinil nebo naopak neučinil, zda něčemu mohl zabránit, zda to, či ono mohl udělat jinak.

Mohu spáchat protiprávní jednání, avšak i když toto není odhaleno, nejsem veřejně označena za pachatele, za viníka, může mě trápit špatné **svědomí**. Pokud, byť neúmyslně, něco poruším, něco špatného provedu, trápí mě přesto špatné svědomí. Projevuje se to tak, že se soužím, v noci nespím, nejím, neustále na to myslím, něco si vyčítám - trápí mě černé, špatné svědomí. Hněvám na sebe a stydím se. Zlobím se sama na sebe, že jsem nesplnila očekávání nebo nedodržela slib, obávám se trestu nebo ztráty přízně okolí a zároveň ztrácím sebedůvěru, sebeúctu a klesá mé sebevědomí.

Naopak jednání, které mě uspokojuje např. pomoc druhým, podpora, pochopení ostatních, dobrá rada, přátelská výpomoc, útěcha, mě vnitřně uspokojuje – jednám s dobrým svědomím, mám z jednání dobrý pocit, jednání mě těší, vnitřně naplňuje, cítím se prospěšná a důležitá. Eduard Radvan v Základech filosofie a etiky uvedl, že „Mravní svědomí je jakousi vnitřní silou, která člověka nabádá k mravnímu jednání. Svědomí je možné charakterizovat jako schopnost subjektu hodnotit mravní povahu a dopad vlastních rozhodnutí a činů.“ (Radvan, 2011, s. 136)

1.4 Hanba a hrdost, hrdinský čin

Doba hrdinství je tradičně spojována s hrdiny starověkého Řecka a je popisována v antické mytologii. Mytologický hrdina měl nadlidskou sílu, užíval ochranu bohů a ve prospěch lidstva vykonával hrdinské činy. V dnešní době je za hrdinu považován

člověk, který s nasazením vlastního života zachraňuje životy a majetek a nedbá při tom na nebezpečí, kterému se v souvislosti se svým jednáním vystavuje. Pokládat členy integrovaného záchranného systému, do kterého právem zahrnujeme i policisty, za hrdiny, nepokládám ani trochu za zveličené. Hasiči, policisté a záchranáři jsou lidé, kteří každý den nasazují své životy, aby zachraňovali životy a majetek jiných a lze je plným právem pokládat za hrdiny dnešní doby.

„**Hrdinství** je zvláštní forma lidského jednání, která je z hlediska morálky hrdinským činem. Hrdinský čin vyžaduje od člověka hraniční vypětí vůle a sil, spjaté s překonáním neobyčejných těžkostí, kdy společensky užitečný výsledek svým rozsahem překonává výsledky obvyklých činů.“ (Kon, 1978, str. 80) Potřeba hrdinských činů narůstá ve výjimečných situacích, jako jsou například povodně, požáry nebo hromadné dopravní nehody.

Hrdinství je úzce spjato s **hrdostí**, což je společenský a morální cit vyjadřující sebeúctu. Jedná se o formu sebeuvědomění lidské osobnosti. (Kon, 1978) Hrdost souvisí s osobními zásluhami a příslušností k určité sociální skupině, k určité profesi, třídě nebo národu. Hrdost vyjadřuje pozitivní vztah člověka k sobě samému. Opakem hrdosti je **hanba**. Jedná se o projev mravního sebeuvědomění osobnosti, mravní cit, kterým člověk vyjadřuje odsouzení svých činů, motivů a morálních kvalit. (Kon, 1978)

Hrdost i hanba jsou neodmyslitelnými vlastnostmi každé osobnosti, tedy i policisty. Společnost od policistů jistou míru hrdinství očekává a vyžaduje ji, jsou mravně povinováni. Nikdo nepochybuje o tom, že se zastanou slabších, skočí do vody pro tonoucího nebo třeba zneškodní útočníka. V případě nekonání nebo lhostejnosti by vzbuzovali všeobecný odpor, nesouhlas, odsouzení.

Jako policistka jsem hrdá na to, že i s nasazením vlastního života chráním životy a zdraví ostatních, chráním majetek, veřejný pořádek a svou vlast. Kdo však může s jistotou vědět, jak ten který zákrok dopadne? Kdo z nás ví, že se ráno vrátí z práce domů? Na diskusním fóru PČR Ostrava někdo z kolegů založil vlákno pod názvem Slavín. Kolegové a kolegyně do tohoto vlákna dopisují jména policistů, kteří položili svůj život ve službě. Je zde uvedeno již více než 200 jmen a další jména přibývají. Nejen policisté, kteří za bezpečnost jiných zaplatili tu nejvyšší cenu - život, ale i ti, kteří vykonali něco neobyčejně záslužného, hrdinského, bývají za toto každoročně oceňováni.

Každoročně je ve spolupráci s Ministerstvem vnitra vyhlašována cena **Policista roku**. Smyslem udělování této ceny je ocenit nejlepší jednotlivce, týmy či záslužné, hrdinské činy z řad policistů či zaměstnanců PČR za kalendářní rok. Jsou vyhlašovány následující kategorie:

1. Policista roku
2. Čin roku
3. Tým roku
4. Zaměstnanec roku
5. Síň policejní slávy

V kategorii Policista roku je oceňován příslušník PČR, který se vyznamenal výjimečnou činností, podílel se na významném projektu, který má zásadní význam pro zlepšení image policie. V kategorii Čin roku je oceňován příslušník PČR, který zachránil lidský život nebo úspěšně dokončil zvláště závažný a nebezpečný zákrok. V kategorii tým roku jsou oceňovány kolektivy, které dosáhly významných výsledků v dané oblasti působení. V kategorii zaměstnanec roku je oceňován občanský zaměstnanec PČR, který je etickým a morálním vzorem pro spolupracovníky a jeho činnost přesahuje rámec plnění pracovních úkolů. V kategorii Síň policejní slávy je oceňován příslušník PČR i bývalý příslušník nebo příslušník in memoriam, u kterého trval služební poměr minimálně 25 let a byl lidským a morálním vzorem pro ostatní příslušníky.

2 ETICKÝ KODEX PČR

Po vzniku samostatného Československa existovalo na našem území více policejních složek, které zajišťovaly ochranu osob, zdraví, majetku a veřejného pořádku. Jednalo se o četnictvo, policii a obecní policii. V roce 1948 došlo k jejich sloučení do Sboru národní bezpečnosti, jeho součástí byla i Státní bezpečnost. Ke zrušení SNB a vzniku PČR došlo v roce 1989. Od roku 1989 docházelo u PČR k reformám, kdy se měnila struktura PČR, její zaměření a normy upravující její činnost. V této souvislosti se změnila i samotná činnost PČR, kdy z čistě represivní složky státu se přeměnila v organizaci, která chce sloužit veřejnosti.

V roce 2003 byl sestaven tým expertů, který byl pověřen vypracováním návrhu Etického kodexu PČR. Předlohou pro tento návrh byl Evropský kodex policejní etiky a kodex britské královské policie. Návrh Etického kodexu PČR byl připomínkován v roce 2004, listopadu roku 2004 byla předložena jeho konečná verze, přijat byl dne 21. 5. 2005.

Etický kodex PČR je metodický návod, který shrnuje nejdůležitější povinnosti policisty a pravidla chování při jeho kontaktech s veřejností. Měl by vyjasnit, jakými normami a hodnotami by se měla v dnešní demokratické společnosti policie řídit a jasně formulovat priority.

2.1 Vznik Etického kodexu PČR

Dne 21. 5. 2005 byl rozkazem policejního prezidenta, generálporučíka JUDr. Jiřího Koláře vydán Etický kodex PČR ve sbírce interních aktů řízení PP ČR. Tento rozkaz byl zrušen dne 2. 1. 2009 a byl nahrazen rozkazem policejního prezidenta č. 1 z roku 2009, o profesní etice PČR. Dne 6. 3. 2009 byl policejním prezidentem, brigádním generálem Mgr. Oldřichem Martinů, vydán rozkaz č. 34 z roku 2009 (dále jen RPP č. 34/2009). Jedná se o poslední platné znění Etického kodexu PČR.

2.2 Rozbor jednotlivých ustanovení Etického kodexu PČR

„Príslušníci Policie České republiky, vědomi si svého poslání, spočívajícího ve službě veřejnosti, založeného na úctě a respektu k lidským právům, vyjadřují následující principy, jež chtějí sdílet a dodržovat.

1. Cílem Policie České republiky je: chránit bezpečnost a pořádek ve společnosti, prosazovat zákonnost, chránit práva a svobody osob, preventivně působit proti trestné a jiné protiprávní činnosti a potírat ji, usilovat o trvalou podporu a důvěru veřejnosti.“ (RPP č. 34/2009)

Kapitola je inspirována Evropským kodexem policejní etiky a dále zákonem číslo 273/2008 Sb., o Policii České republiky (dále jen zákon o PČR). Cíle policie popsané v první kapitole kodexu jsou velmi podobné úkolům policie, které vyplývají ze zákona o PČR. Ochrana základních lidských práv a svobod je zakotvena v zákoně č. 209/1992 Sb., o Úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod a zejména v zákoně č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod.

Udržování veřejného pořádku a dodržování zákona jsou tradiční cíle činnosti PČR. V praxi jsou označovány pojmem výkon. Výkon zahrnuje policejní ochranu života, zdraví a soukromého i veřejného majetku a prosazování zákonnosti. Prevence trestné a jiné protiprávní činnosti je všeobecnou povinností státu. Rozlišuje se prevence sociální a situační (Kraus, 2008), přičemž PČR participuje na obou.

PČR je označována za službu veřejnosti. Svou činností se snaží přiblížit veřejnosti a snaží se o účinnou spolupráci. Stěžejním je proto projekt "community policing," kdy PČR se snaží proniknout přímo mezi různé komunity a navázat spolupráci. Cílem je, aby každý občan znal svého policistu, na kterého se může v případě potřeby s žádostí o pomoc obrátit.

2. „Základními hodnotami Policie České republiky je: profesionalita, nestrannost, odpovědnost, ohleduplnost, bezúhonnost.“ (RPP č. 34/2009)

Za bezúhonného není pro potřeby služby u PČR, považován občan, který byl pravomocně odsouzen pro spáchání úmyslného trestného činu. Dále občan, odsouzený pro spáchání neúmyslného trestného činu, který spáchal přestupek nebo jiný správní delikt, kdy činnost, pro kterou byl odsouzen, nebo bylo v souvislosti s touto činností vydáno pravomocné rozhodnutí správního orgánu, je v rozporu s činností policie. Dále nemůže být za bezúhonného považován člověk, který vykazuje znaky závislosti na alkoholu, psychotropních látkách nebo činnostech.

Veřejnost u policistů bezúhonnost vyžaduje a policisté by se měli vyhnout činnosti, která by v očích veřejnosti snížila jejich důvěru. V souvislosti s výkonem profese musí policista

odmítnout jakékoliv dary, výhody a musí zachovávat nestrannost, profesionalitu a profesní hrdost.

3. „Závazkem Policie České republiky vůči společnosti je: prosazovat zákony přiměřenými prostředky s maximální snahou o spolupráci s veřejností, státními a nestátními institucemi“ (RPP č. 34/2009)

Postoje veřejnosti k policii ukazují, jakou vážnost u ní policie má, což ovlivňuje ochotu společnosti s policií spolupracovat. Kvalita spolupráce závisí na používání základních pravidel, návyků, dovedností a chování. Policista musí dávat najevo respekt k veřejnosti, musí působit jako profesionál. Zdvořilé, ohleduplné a slušné chování společnost vyžaduje a etické poklesky nerespektuje. Není přípustné, aby policista projevovat agresivitu, choval se provokativně. Musí být nestranný, nesmí zaujímat k věci veřejně stanoviska, se sdělovacími prostředky komunikuje prostřednictvím tiskového mluvčího. Musí se veřejně zdržet všech projevů diskriminace, zejména pokud jde o národnost, náboženství, politické a filozofické názory, pohlaví, věk, sociální původ či jakékoliv další okolnosti.

**„chovat se důstojně a důvěryhodně, jednat se všemi lidmi slušně, korektně a s porozuměním a respektovat jejich důstojnost
uplatňovat rovný a korektní přístup ke každé osobě bez rozdílu, v souladu s respektováním kulturní a hodnotové odlišnosti příslušníků menšinových skupin všude tam, kde nedochází ke střetu se zákony
při výkonu služby jednat taktně, korektně a vhodně uplatňovat princip volného uvážení“
(RPP č. 34/2009)**

Uvedené závazky vyplývají ze zákona o PČR a ze zákona č.361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů (dále jen zákon o služebním poměru). Právy menšin se zabývá hned několik významných mezinárodních dokumentů, předpisů Evropské unie nebo Dokumentů Rady Evropy. Mezi nejvýznamnější dokumenty patří:

- Deklarace o právech osob příslušejících k národním, náboženským a jazykovým menšinám (OSN, 1992)
- Mezinárodní pakt o ochraně občanských a politických práv (OSN, 1966)
- Úmluva o odstranění všech forem rasové diskriminace (OSN, 1965)

- Evropská úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod (OSN, v ČR přijata 18. 3. 1992)
- Evropská sociální charta (Evropská unie, 1989)
- Rámcová úmluva o ochraně národnostních menšin (Dokument Rady Evropy, 1995)
- Evropská charta regionálních a menšinových jazyků (Rada Evropy, 1992)

Česká legislativa:

- zákon č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod
- Trestní zákoník
- zákon č. 273/2001 Sb., o právech příslušníků národnostních menšin,
(Budilová, Hirt, 2005)

„používat donucovacích prostředků pouze v souladu se zákonem; nikdy nezacházet s žádnou osobou krutě, nehumánně či ponižujícím způsobem

nést odpovědnost za každou osobu, která byla omezena Policií České republiky na osobní svobodě“ (RPP č. 34/2009)

Donucovacích prostředků je celá řada, z nichž policisty jsou nejčastěji používány hmaty, chvaty, údery a kopy sebeobrany, obušek a jiný úderný prostředek, slzotvorný prostředek a pouta. Donucovací prostředek policista použije proti osobě, vůči které zakročuje, a to v případě, kdy je ohrožen jeho život nebo zdraví, život nebo zdraví jiné osoby, majetek a k ochraně veřejného pořádku. Volba typu donucovacího prostředku záleží na rozhodnutí policisty, přičemž použije takový donucovací prostředek, který je nezbytný k překonání odporu osoby, proti níž zakročuje.

Žádná osoba, omezená na osobní svobodě policistou, nesmí být podrobena mučení, nebo krutému, nelidskému anebo ponižujícímu zacházení a nesmí s ní být zacházeno způsobem, který nerespektuje lidskou důstojnost.

„zachovávat mlčenlivost o informacích zjištěných při služební činnosti“

(RPP č. 34/2009)

Zpracované informace musí PČR zabezpečit před neoprávněným přístupem, případnou změnou, zničením, ztrátou nebo odcizením, zneužitím nebo jiným zpracováním.

V zákoně č. 141/1961 Sb., trestní řád (dále jen trestní řád), je uvedeno, v jakých případech a jakým způsobem poskytují orgány činné v trestním řízení informace o své činnosti veřejnosti. Dále tento zákon popisuje, za jakých okolností lze zveřejnit informace, které orgán činný v trestním řízení získal provedením odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu. Poskytnutí informací neoprávněným osobám by mohlo být kvalifikováno jako kázeňský delikt nebo trestný čin.

„zásadně odmítat jakékoliv korupční jednání, netolerovat tuto protizákonnou činnost u jiných příslušníků Policie České republiky, odmítnout dary nebo jiné výhody, jejichž přijetím by mohlo dojít k ovlivnění výkonu služby“ (RPP č. 34/2009)

Za korupční jednání se považuje úmyslná, cílevědomá činnost, spočívající ve zneužití pravomoci či postavení příslušníka PČR, z vlastního nebo cizího podnětu, s úmyslem získat neoprávněný prospěch či výhodu pro sebe nebo pro jiné osoby.

Policista musí striktně odmítat každý pokus o korupci a korupci netolerovat ani u svých kolegů. Je pokládán za úřední osobu a výkon pravomoci v rozporu se zákonem nebo jiným právním předpisem, překročení pravomoci, neplnění povinnosti vyplývající z pravomoci může být potrestán dle závažnosti, společenské škodlivosti, jako kázeňský delikt dle příslušných ustanovení zákona o PČR nebo jako přečin dle příslušných ustanovení trestního zákoníku.

„zásadně se vyhýbat jakémukoliv jednání, které by mohlo být střetem zájmů“

(RPP č. 34/2009)

Zákon č. 159/2006 Sb., o střetu zájmů, upravuje povinnost veřejných funkcionářů vykonávat svou funkci tak, aby nedocházelo ke střetu mezi jejich osobními zájmy a zájmy, které jsou povinni z titulu své funkce prosazovat nebo hájit. Střetem zájmů je rozuměno jednání policisty, který je při výkonu služby ovlivněn osobními postoji a zájmy, názory nebo přesvědčením, přičemž jeho jednání je v rozporu se zájmy PČR.

4. „Závazkem vůči ostatním příslušníkům Policie České republiky je:

usilovat o otevřenou a partnerskou spolupráci, dbát, aby vztahy byly založeny na základě profesní kolegiality, vzájemné úcty, respektování zásad slušného a korektního jednání; jakékoliv formy šikanování a obtěžování ze strany spolupracovníků či nadřízených jsou vyloučeny“

(RPP č. 34/2009)

Partnerská a otevřená spolupráce uvnitř organizace, kolegialita, respekt, úcta, jsou základními předpoklady k vytvoření dobrých mezilidských vztahů. Postoje veřejnosti k policii ukazují, jakou vážnost u ní policie má, což ovlivňuje ochotu společnosti s policií spolupracovat. Kvalita spolupráce závisí na používání základních pravidel, návyků, dovedností a chování. Policista musí dávat najevo respekt k veřejnosti, musí působit jako profesionál. Zdvořilé, ohleduplné a slušné chování společnost vyžaduje a etické poklesky netoleruje. Není přípustné, aby policista projevoval agresivitu, choval se provokativně. Musí být nestranný, nesmí zaujímat k věci veřejně stanoviska, se sdělovacími prostředky komunikuje prostřednictvím tiskového mluvčího. Musí se veřejně zdržet všech projevů diskriminace, zejména pokud jde o národnost, náboženství, politické a filozofické názory, pohlaví, věk, sociální původ či jakékoliv další okolnosti.

„netolerovat ani nekrytý podezření z trestné činnosti jiných příslušníků Policie České republiky a trestnou činnost neprodleně oznámit; stejně tak netolerovat ani jiné jejich protiprávní jednání či jednání, které je v rozporu s Etickým kodexem Policie České republiky“ (RPP č. 34/2009)

Nulová tolerance vůči jakémukoliv protiprávní činnosti patří mezi základní úkoly a priority PČR.

5. „Osobním a profesionálním přístupem příslušníků Policie České republiky je:

nést osobní odpovědnost za svoji morální úroveň a svůj profesionální výkon a chovat se bezúhonně ve službě i mimo ni tak, aby důstojně reprezentovali Policii České republiky svým jednáním, vystupováním i zevnějškem“ (RPP č. 34/2009)

Základní pravidla chování, služebního jednání a služební zdvořilosti v PČR jsou v souladu se zákonem o služebním poměru a zákonem o PČR upraveny i závazným pokynem policejního prezidenta č. 181/2006. Tento pokyn shrnuje pravidla služebního jednání a pravidla služebního styku, odpovědnosti za morální a profesní výkon policisty. Zabývá se povinnostmi a způsoby zdravení, taxativně vymezuje, kdy policista není povinen zdravít. Dále celkem přesně vymezuje, jaký vzhled by měl mít policista, jak se má policista chovat ve službě i v době osobního volna. V neposlední řadě závazný pokyn rozebírá kouření, požívání alkoholických nápojů a psychotropních látek na pracovišti, přijímání darů a jiných výhod.

„Každý příslušník Policie České republiky, který jedná v souladu se zákonem a Etickým kodexem Policie České republiky, si plně zaslouží úctu, respekt a podporu společnosti, jejíž bezpečnost chrání i s nasazením vlastního života.“ (RPP č. 34/2009)

2.3 Význam Etického kodexu PČR

V roce 2010 se v průběhu jednoho týdne setkali zástupci Střediska pro lidská práva na Střední policejní škole Ministerstva vnitra v Praze a Centra pro otázky profesní etiky Policejní akademie Nizozemí s veliteli místních a obvodních ředitelství PČR v různých regionech České republiky. Při neformálních, otevřených jednáních hovořili s řadovými policisty, ale i s okresními a krajskými řediteli PČR a veliteli Skupin kriminální policie a vyšetřování PČR. V průběhu řízených rozhovorů byly s policisty projednávány tři hlavní oblasti:

- Lidská práva a jejich vztah k policejní praxi
- Práce policie ve vztahu k menšinám
- Profesní etika – nový Etický kodex PČR

Ve vztahu k Etickému kodexu PČR uvedu doslovnou citaci závěru, který byl shora uvedenými specialisty zveřejněn a který vyplynul z odpovědí dotazovaných policistů:

⇒ „Etický kodex, který je krátce v platnosti, nepřinesl nic víc než to, co je obsaženo v zákonných normách. Etický kodex není nutný, lidé, kteří nemají dostatečné morální principy, by neměli být přijímáni pro práci u policie.“

Etický kodex PČR je shrnutím nejpodstatnějších práv a povinností policistů. Veškerá činnost policie je regulována právními předpisy, které jsou formulovány jednoznačnou řečí paragrafů a je vymezena v zákonných či jiných normách, nařízeních, nebo v interních aktech řízení. Nalézt neupravené oblasti působení PČR je nemožné. Z pohledu mého, jako policistky, tudíž kodex nepřinesl nic nového, nic převratného. Ke škodě této normy je i to, že je formulována velmi neosobně a obecně. Jsou zde celkem zbytečně citovány rozsáhlé odstavce ze zákona o PČR nebo ze zákona o služebním poměru, či z jiných právních norem, což jsem se snažila dokázat v předchozí podkapitole. Za v tomto ohledu nejzdařilejší kodex policejní etiky, pokládám Etický kodex bavorské policie, který formulovali sami policisté a je vyjádřením jejich názorů, postojů, motivace a hodnot.

Na právní normy se lze sice odvolávat a najít v nich oporu, ale je bezpodmínečně nutné apelovat i na zodpovědný přístup každého policisty, který je dán jeho osobností, smyslem pro zodpovědnost a vztahem k policejní práci. Policista musí jednat v souladu se zákony, ale vždy by si měl položit otázku, zda svou práci nemohl provést lépe a v tom spatřuji význam etického kodexu – **dělat práci lépe, než zákon požaduje, tak, aby mě to vnitřně uspokojovalo.** Tak jako má Desatero Božích přikázání obrovský význam pro křesťany, měl by Etický kodex PČR mít stejnou hodnotu pro policisty. Měl by být pomyslnou hranicí, za kterou již policista odmítá jít a za překročení této hranice, této mravní normy bude kolegy potrestán.

Účelem Etického kodexu PČR je podporovat žádoucí standardy chování policistů. Etické chování je spojeno s objektivními pravidly chování v rámci kodexu, ale i se subjektivním pocitem jedince, jak by se měl v té které situaci chovat. PČR dala přijetím kodexu najevo veřejnosti svůj zájem na rozvoji firemní kultury.

2.4 Aplikace Etického kodexu v praxi

Etický kodex PČR, policejní etika, profesionalita, to jsou pojmy, které jsou zakomponovány téměř do všech současných policejních nařízeních a do všech policejních činností. Etický kodex je realizován formou celé řady projektů a policejních aktivit. Není v mých silách ani v možnostech, daných stanoveným rozsahem této práce, abych všechny projekty a aktivity vyjmenovala a vysvětlila. Za všechny jsem vybrala dva projekty, které dle mého názoru, jsou vysoce přínosné pro veřejnost. Veškeré uveřejněné informace o jednotlivých projektech a aktivitách jsem čerpala z policejního intranetu, z intranetových

stránek Odboru vzdělávání a služební přípravy PP ČR a z intranetových stránek Krajského ředitelství PČR Jihomoravského kraje a stránek Městského ředitelství PČR Brno.

Projekt Community policing a projekt Každý zná svého policistu

Cílem community policing je zapojení veřejnosti do policejní práce a naopak zapojení policistů do veřejného života v lokalitě. Měla by se tím zvýšit efektivita policejní práce a prestiž policie a policisty v očích veřejnosti. Jednotlivé postupy vycházejí ze spolupráce policie s veřejností, oblastní samosprávou, místními organizacemi, institucemi a školskými zařízeními. Partnerská spolupráce může přispět ke kontrole a snížení kriminality v dané oblasti.

Jedná se o strategii a filozofii policejní práce, která je založená na partnerské komunikaci, sdílení a řešení společných problémů. Důraz je kladen na občůzkovou činnost, kdy policisté docházejí na zasedání přestupkových komisí obecních, nebo městských úřadů, komunikují s organizacemi a institucemi v regionu, i se samotnými občany. Docházejí do škol, kde s žáky a studenty diskutují o právním systému a preventivně působí v oblasti zneužívání návykových látek. Důraz je kladen na zlepšení image policie, pozitivní ovlivnění veřejného mínění a snížení kriminality v okrsku. Policista by měl být chápán a vnímán jako dobrý rádce či pomocník.

Základním principem Community policing je, že práci v okrsku vykonává k tomu určený policista, který má za daný okrsek územní odpovědnost. V okrsku působí převážně preventivně a usiluje o eliminaci vzniku protiprávní činnosti.

Na internetových stránkách jednotlivých ředitelství PČR jsou zveřejněny fotografie a služební telefonní čísla policistů, kteří byli pro jejich lokalitu určeni ke spolupráci. Ředitelství služby pořádkové policie PP ČR vydalo v souladu s čl. 3 písm. b) závazného pokynu policejního prezidenta č. 111/2008, o zavedení community policing do praxe, metodickou příručku k jeho realizaci.

Tento projekt je v očích veřejnosti nesporně kladně hodnocen a já s tímto hodnocením musím souhlasit. Osobně se však zamýšlím nad možností kariérního postupu policisty k neuniformovaným složkám policie či zařazením do činností vyžadujících utajení či zastření totožnosti a příslušnosti k PČR. Myslím, že v tomto případě by podoba a známá totožnost policisty mohla být vysoce nebezpečná a mohla by ohrozit život policisty, ale i jeho kolegů.

Další nevýhodu zveřejněné totožnosti a kontaktu na policistu spatřuji v jeho cíleném vyhledávání, kdy toto není v souvislosti s jeho prací. Prostřednictvím internetového prohlížeče získá data o policistovi v podstatě neomezený okruh uživatelů a nelze zabránit nevyžádaným kontaktům na sociálních sítích, nevyžádané internetové komunikaci nebo telefonnímu kontaktu.

Projekt P-1000

Od roku 2009 jsou postupně rekonstruovány policejní budovy. Pro styk s občany jsou vybudovány recepce, dětské koutky, místnosti s přebalovacími pulty. V čekárnách jsou instalovány nápojové automaty a LCD panely, nástěnky a jsou k dispozici letáky a informační materiály.

Zrekonstruované služebny jsou vybaveny bezbariérovými přístupy. Sociální zařízení je uzpůsobeno pro tělesně postižené občany. Všechny vstupní prostory služeben jsou v jednotném provedení, vybavené shodným nábytkem a ve shodném barevném provedení. Jsou vybudovány zasedací a jednací místnosti, kterou jsou vybaveny funkčním nábytkem a výpočetní technikou. Je tak zajištěn důstojný prostor pro úřední jednání policistů s občany. Projekt zahrnuje i obměnu technického zařízení služeben a vozového parku. Smyslem projektu je hlavně to, aby občané vnímali PČR jako partnera, ne pouze jako represivní složku.

Dle mého názoru, je výhodou projektu, oproti předešlému stavu, opravdu funkční, příjemné a důstojné zařízení služeben. Další a velmi podstatnou výhodou spatřuji v usnadnění kontaktu tělesně postiženým s policií, kdy veškeré prostory jsou bezbariérové a uzpůsobeny pro osoby na invalidním vozíku.

Nejsem ekonom a nemohu toto tudíž fundovaně posoudit, ale osobně spatřuji nevýhodu v pravděpodobném předražení celého projektu. Náklady na rekonstrukci jedné služebny se pohybovaly řádově v několika milionech korun. Dále se zamýšlím nad funkcí recepčních, kdy se jedná o civilní zaměstnance PČR, vykonávající práci v civilním, společenském oděvu. Opakovaně jsem se v praxi setkala s reakcemi občanů, kteří nemají zájem a nechtějí o svých problémech hovořit před civilisty. Občané chtějí vidět uniformu, ve které spatřují jistou záruku poskytnutých informací a profesionalitu.

Dále se setkávám s názory občanů, kdy jsou rozhořčeni postupem, kdy o svém problému nejprve hovoří s recepční. Recepční poté problém deleguje a převypráví jej dozorčímu útvaru. Dozorčí k vyřešení problému určí některého policistu. V případě, že občanovi pokládají otázky recepční, dozorčí i k tomu určený policista je občan nejistý a vznáší otázku, kolikrát ještě bude muset o problému hovořit. Občanovi toto není příjemné a postup pokládá za zdlouhavý a obtěžující. Pokud chce oznámit, prodiskutovat nebo se jen poradit o problému intimního rázu, může tento postup pokládat za traumatizující.

3 PORUŠOVÁNÍ ETICKÉHO KODEXU PČR

Etický kodex PČR je **morální normou**. Morální normy se dodržují působením veřejného mínění, návyků a zásad vštěpovaných výchovou nebo společenským uznáním či odmítnutím určitého chování. (Hungr, 2010)

Sankcionování není podstatou etických kodexů. Je však otázkou, zda je žádoucí, aby sankce v Etickém kodexu PČR byly obsaženy. Jak jinak je možné v zaměstnaneckém, nebo služebním poměru vyžadovat něco, za co neexistuje postih? Nemůžeme předpokládat, že kodex bez alespoň teoreticky existujícího postihu, například na bázi **alternativního trestu**, může vůbec fungovat. Alternativní trest, například opakované provádění činnosti, při které policista selhal, může tohoto převychovat. Měl by se z trestu poučit a chybu již neopakovat. Jakýkoliv kodex by měl vést k něčemu mnohem účinnějšímu, a to k převýchově.

Služební funkcionář by měl v případě porušení kodexu pátrat po příčinách a přemýšlet, zda je možné pro příště příčinu odstranit nebo utlumit. Účelem trestu by měla být snaha o nápravu, aby se tím pro budoucnost snížilo riziko opakovaného výskytu nežádoucího jednání. Mělo by v první řadě jít o převýchovu policisty, o vštěpování nové zásady. Pokud by náprava nebyla možná, měl by být policista propuštěn. V opačném případě necht' činnost, kterou neumí, vykonává tak dlouho, než v ní bude lepší.

Zásada převýchovy není v praxi uplatňována. Při porušení některé zásady v Etickém kodexu PČR uvedené, se tak služební funkcionář s personální a kázeňskou pravomocí nikdy neodvolává na porušení tohoto kodexu, ale odvolává se na příslušný zákon, nebo interní nařízení. Etický kodex PČR samotný, jelikož za jeho porušení nelze uložit kázeňský trest, **nemá patřičnou vážnost** a ani z podstaty samé mít nemůže.

3.1 Kázeňské odměny a tresty, alternativní tresty

Kázeňské odměny a tresty a podmínky, za kterých lze tyto policistovi uložit, jsou taxativně vyjmenovány v zákoně o služebním poměru.

Kázeňskou odměnu lze policistovi uložit za účelem ocenění jeho osobní statečnosti a příkladné plnění služebních povinností. Kázeňskou odměnou je písemná pochvala, peněžité nebo věcný dar a udělení služební medaile.

Kázeňský trest lze uložit za kázeňský přestupek, což je zaviněné jednání, které porušuje služební povinnost, ale nejde o trestný čin nebo o jednání, které má znaky přestupku nebo jiného správního deliktu. Kázeňským přestupkem může být i dlouhodobé dosahování neuspokojivých výsledků ve výkonu služby uvedené v závěru služebního hodnocení. Kázeňským trestem je písemné napomenutí, snížení základního tarifu až o 25% na dobu nejvýše 3 měsíců, odnětí služební medaile, odnětí služební hodnosti, pokuta, propadnutí věci nebo zákaz činnosti. Nejčastěji využívaným druhem kázeňských odměn je peněžité dar.

Ve výroční zprávě za rok 2011, ÚVK PP ČR, číslo jednací: PPVK-1353/ČJ-2012-009VKS je uvedeno, že v roce 2011 bylo u PČR uloženo služebními funkcionáři s personální a kázeňskou pravomocí **1915 kázeňských trestů**. Z toho v **9** případech byl uložen kázeňský trest ztráta služební hodnosti. Následkem uložení kázeňského trestu ztráta služební hodnosti je propuštění policisty ze služebního poměru. Propuštěno ve smyslu § 42 zákona o služebním poměru bylo **55** příslušníků. Nejčastěji ukládaným trestem bylo písemné napomenutí, snížení základního tarifu a pokuta.

Otevřela jsem otázku zavedení **alternativních trestů**. Pokusím se pár takových trestů navrhnout a nějak zformulovat. Například opakované provádění činnosti, při které policista selhal, nechť tedy předmětnou činnost opakuje, dokud v ní nebude lepší. Pokud policista nevykonává s nasazením činnost v rámci pracovní doby, nechť ji tedy vykonává v rámci osobního volna a lenošení si napracuje. Prosté porušení zákona pramenící z neznalosti bych trestala přezkoušením před nastoupeným útvarem, protože nikdo se nechce veřejně znemožnit a rád a dobrovolně se vše doučí. Jako další alternativní tresty bych navrhovala veřejně prospěšné práce pro školy, školky, dětské kroužky, přednášky a besedy. Alternativní tresty by však bylo možné využívat pouze v případech, kdy by se nejednalo o trestný čin, přestupek nebo jiný správní delikt.

3.2 Vybrané příklady profesního pochybení

Na intranetových stránkách PP ČR, v sekci OVK PP ČR, je zveřejněn přehled některých **profesních pochybení** příslušníků a občanských zaměstnanců PČR za první čtvrtletí roku 2012. Jsou zde popsány případy porušení základních povinností příslušníka, jako je např. neshoda v pokutových blocích a finanční hotovosti, kterou za vybrané pokuty policista při kontrole předložil kontrolnímu orgánu, ztráty služebních průkazů, náhodný výstřel při špatné manipulaci se služební zbraní a další kázeňské přestupky. Za tyto kázeňské přestupky byl ve všech případech uložen kázeňský trest ve smyslu § 51 zákona o služebním poměru.

Byly zveřejněny tři případy řízení soukromého motorového vozidla pod vlivem návykové látky. Je zde popsán zločin loupeže, kdy policistka se zbraní v ruce přepadla hernu, nebo přečin podvodu, kdy policista čerpal příspěvek na dovolenou z Fondu kulturních a sociálních potřeb. Na dovolenou však záměrně nenastoupil a peníze použil pro vlastní potřebu. Ve všech popsáných případech byli příslušníci PČR propuštěni ze služebního poměru. Věci byly s ohledem na společenskou škodlivost projednány jako přestupek nebo trestný čin.

Jednotlivé případy bych se pokusila analyzovat. V případě neshody v pokutových blocích je vysvětlení jednoduché. Policista si při odchodu ze služebny pravděpodobně zapomněl vzít vlastní finanční hotovost a peníze, vybrané na pokutách, použil jako krátkodobou půjčku, například na zakoupení svačiny nebo cigaret. I přes to, že peníze po kontrole ihned doplnil, byl za toto potrestán.

Ztráta nebo odcizení služebního průkazu PČR je věcí velmi nepříjemnou. Průkaz je opatřen magnetickým proužkem, který opravňuje ke vstupu do budov policie. Po ztraceném nebo odcizeném průkazu je vyhlášeno pátrání a policista je vždy potrestán snížením základního tarifu na dobu až 3 měsíců, jelikož je povinen průkaz chránit před ztrátou, odcizením, zneužitím nebo poškozením.

Případ náhodného výstřelu ze služební zbraně byl pravděpodobně v souvislosti se špatnou manipulací se služební zbraní. Je škoda, že v uveřejněných případech profesního pochybení není uvedeno, na jaké pozici policista slouží. Policisté zařazení na hlídkové a obchůzkové službě se zúčastňují cvičných střelb jednou za měsíc a jejich manipulace se služební zbraní by tudíž měla být bezpečná. Policisté ve služební hodnosti praporčík a vyšší mají střelby pouze jednou za rok. Zde z důvodu finančních úspor vystřelí pouze 20 nábojů. Rozhodně nelze konstatovat, že se jedná o zkušené střelce a jejich

manipulace se zbraní může být bezproblémová.

K případům řízení motorového vozidla pod vlivem alkoholu v podstatě není co dodat. Alkohol za volant nepatří a řízení vozidel pod vlivem alkoholu odsuzují. V případě loupeže se zbraní tento zločin spáchala policistka, toho času na mateřské dovolené. Pravděpodobně tímto nešťastným způsobem chtěla vyřešit osobní finanční problémy. V případě policisty, který čerpal finanční příspěvek na dovolenou z Fondu kulturních a sociálních potřeb a na dovolenou neměl v úmyslu nastoupit, jsou asi v pozadí rovněž finanční obtíže. Čerpal 10.000,- Kč. Vzhledem k tomu, že maximální příspěvek na osobu v roce 2012 činil 1.500,- Kč, odhaduji, že policista má minimálně pět dětí a finanční obtíže vzhledem k početné rodině a plošnému snížení platů policistů lze očekávat.

3.3 Vyhodnocení činnosti kontrolních útvarů PČR v roce 2011

ÚVK PP ČR je kontrolním orgánem PČR, který plní zejména úkoly v oblasti obecné kontroly, supervizní činnosti a vyřizování stížností občanů na činnost PČR. Provádí kontrolu služební a pracovní činnosti, dodržování zákonů a interních aktů řízení policisty a zaměstnanci PČR a navrhuje opatření k odstranění zjištěných nedostatků.

Pod pojmem **obecná kontrola a supervizní činnost** ve smyslu Nařízení Ministra vnitra č. 55 z roku 2003, ve znění pozdějších předpisů, si lze představit určitý dohled na plnění povinností, které byly stanoveny zaměstnancům.

Institut **stížnosti** je zakotven v ustanovení § 175 zákona č. 500/2004, správní řád. Jedná se o podání, jehož cílem je upozornit na nedostatky v činnosti veřejné správy a učinit opatření k jejich odstranění. Dotčená osoba (stížnost může podat pouze osoba, která je postupem správního orgánu přímo dotčena) se může podáním stížnosti bránit proti **nevhodnému chování** policistů či zaměstnanců PČR, ale rovněž tím může vyjádřit svůj nesouhlas s procesním postupem PČR. Stížnost po projednání může být shledána důvodnou, částečně důvodnou či nedůvodnou.

Důvodné stížnosti jsou ve všech částech vyhodnoceny jako oprávněné - důvodné. Pro vyřízení stížnosti jako částečně důvodné postačí pochybení policisty nebo zaměstnance PČR pouze v jediné části podání. Nedůvodné stížnosti byly kontrolními orgány vyhodnoceny ve všech bodech jako neopodstatněné.

Ve výroční zprávě za rok 2011, ÚVK PP ČR, číslo jednací: PPVK-1353/ČJ-2012-009VKS je uvedeno, že v roce 2011 bylo občany podáno **2359** stížností, které byly vyhodnoceny jako nedůvodné a **395** stížností bylo důvodných či částečně důvodných. Nejčastějším důvodem stížnosti bylo **nevhodné chování a jednání policistů, nekázeň a nedbalost**.

Stížnosti nejčastěji směřují proti službě pořádkové policie, což je pochopitelné s ohledem na to, že policista na ulici je občanovi nejbližší a je s ním v neustálém kontaktu. Počet důvodných nebo částečně důvodných stížností považuji s ohledem na obrovský počet přijatých oznámení za rok 2011 za nepatrný. V rámci každého krajského ředitelství PČR je ročně přijato průměrně 300 000 oznámení od občanů.

Na chování a zvolené postupy policistů má velký vliv délka trvání služebního poměru. V roce 2011 nejvíce stížností směřovalo proti policistům, jejichž délka služebního poměru se pohybovala v rozpětí od dvou do pěti let. U délesloužících policistů je předpoklad důvodných stížností nižší. Toto je zapříčiněno získanými zkušenostmi a nabytými znalostmi práva. Jsou zvyklí na stresové situace a na častou komunikaci s občany. Nejméně zastoupenou skupinou jsou policisté s délkou služebního poměru do 2 let. Toto je zapříčiněno pozastaveným nábořem nových policistů. V pořadí druhou skupinou, vůči níž směřovalo nejvíce důvodných stížností, jsou policisté s délkou služebního poměru nad 15 let. Proč tomu tak je netuším, protože by se mělo jednat o velmi zkušené policisty. Předpokládám, že by toto mohlo být způsobeno nezájmem, profesním vyhořením nebo zklamáním nad děním u PČR.

V roce 2011 tvořila skupina policistů ve věku od 31 do 40 let nepočetnější skupinu policistů, vůči nimž byly stížnosti vyhodnoceny jako důvodné či částečně důvodné. Ve zmiňované výroční zprávě jsem však nenašla odkaz na to, kolik let má v průměru tato skupina odslouženo let.

4 VZTAH ZVOLENÉHO TÉMA K SOCIÁLNÍ PEDAGOGICE

Blahoslav Kraus v knize *Základy sociální pedagogiky* uvedl, že „z hlediska sociální pedagogiky definujeme pomoc jako aktivní účast při řešení konkrétní životní situace, a to s konkrétním cílem, který vyplývá z daného ohrožení nebo nouze.“ (Kraus, 2008, s. 135)

Tuto definici pomoci lze užít jako univerzální ve vztahu k sociální pedagogice, tak pro pomoc, která je občanům v nouzi a stavu ohrožení poskytována ze strany PČR. Na policii se lidé obracují v obtížných životních situacích, může se jednat například o nebezpečné pronásledování, domácí násilí, vydírání apod. Od policisty lidé v tísní očekávají profesionalitu a hlavně očekávají pomoc. Neustále narůstá počet osob ohrožených, počet osob v tísní nebo tíživé životní situaci a tím narůstá i potřeba pomoci a potřeba pomáhajících profesí.

Pomoc ze strany PČR může mít různou podobu, ať již jde o pomoc specializovaného posttraumatického týmu, zajištění lékařského ošetření, poradenství, zkontaktování linky důvěry nebo třeba vykázní násilníka v případě domácího násilí ze společného obydlí. Je poskytována na policejních služebnách, ale převážně jde o práci v terénu. Policisté v terénu navazují kontakty, vyhledávají rizikové skupiny dětí, mládeže a dospělých, vedou dialogy, radí, pomáhají, navazují kontakty s institucemi a úřady. (Kraus, 2008) Na stejném základě provádí přímou práci v terénu streetworkeri.

Policisté i sociální pedagogové pracují v prostředí plném konfliktů a napětí, což se nutně odráží v jejich zdravotním stavu a psychice. Z neustálé komunikace a přesycenosti sociálními kontakty se nutně dostavuje sociální únava. Důležitým faktorem, který se u obou profesí vyskytuje a negativně ovlivňuje zdraví i psychiku je nepravidelná pracovní doba a s tím změny v životním rytmu, což se odráží v podrážděnosti, únavě a snaze uniknout dalším sociálním kontaktům. Pedagogičtí pracovníci i policisté jsou vystavováni přímému styku s infekcí a nakažlivými chorobami. (Kraus, 2008)

Není výjimkou, že policisté eskortují ve služebním vozidle osoby nakažené některým typem hepatitidy, osoby nakažené tuberkulózou, virem HIV, nebo jen běžnou chřipkou či angínou. Jsou vystaveni přímému styku s infekcí. Zvláště nebezpečné a život ohrožující je provádění osobní, nebo bezpečnostní prohlídky těmto osobám, kdy hrozí zranění o použitou injekční stříkačku. Za zmínku rovněž stojí zdravotní riziko při ohledání místa činu v případě nálezů mrtvol ve značném stadiu rozkladu.

Za další významné důsledky výkonu obou profesí lze považovat poškození hlasového ústrojí a stres. Důsledkem těchto negativních vlivů a mimořádného zatížení je syndrom vyhoření. Za přispění knihy prof. Krause jsem se pokusila shrnout základní, společné principy práce policisty a sociálního pedagoga a rovněž nastínit rizika plynoucí z výkonu obou profesí.

Zlatica Bakošová v knize Sociálna pedagogika ako životná pomoc upřesnila, ve kterých profesích by mohl sociální pedagog najít uplatnění. Pro resort vnitra uvedla, že „Penitencionárna a postpenitenciárna sociálna práca s mládežou v nápravno-výchovných zariadeniach, poradenstvo a komunikácia s rodinami. Výchovno-vzdelávacia, sociálna práca s deťmi a rodinami v utečeneckých táboroch, pomoc a podpora pri hľadaní pracovných miest, pri rekvalifikácii. Tvorba programov a účinných opatrení predchádzajúcich páchaniu trestných činov a kriminalitě mladistvých.“ (Bakošová, 2006, s. 186).

Základní myšlenka Etického kodexu PČR, která je ostatně i heslem PČR je „Pomáhat a chránit.“ Moha by být univerzální pro obě profese a tudíž i Etický kodex PČR, se značnou mírou obměny, ale při zachování základní myšlenky, by mohl být v budoucnu využit při případné tvorbě Etického kodexu sociálního pedagoga.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

5 VÝZKUMNÉ OTÁZKY A HYPOTÉZY

Cílem bakalářské práce je analyzovat a popsat vztah policistů k policejní etice a Etickému kodexu PČR. Zjistit, zda policisté v této normě spatřují nějaký význam a přínos pro policejní práci. Dále bych chtěla zjistit, jakých lidských vlastností a hodnot si policisté váží, zda mají nějaký žebříček hodnot, co si myslí o hrdinství nebo o stavovské, profesní cti, dobru a zlu, spravedlnosti. Jednotlivé ukazatele chci analyzovat v návaznosti na délku policejní praxe a služební zařazení. Cílem výzkumu je zjištění, zda délka praxe a služební zařazení ovlivňují přístup policistů k Etickému kodexu PČR a morálním hodnotám.

Výzkumné otázky jsou formulovány takto:

Považují řadoví policisté a policisté s příplatkem za vedení Etický kodex PČR za výrazný přínos pro svou práci?

Má délka praxe výrazný vliv na názor policistů na přínos Etického kodexu PČR pro policejní práci?

Stanovení hypotéz:

Hypotéza číslo 1: Policisté s příplatkem za vedení spatřují výrazně častěji v Etickém kodexu PČR větší význam, než řadoví policisté.

Vycházím z předpokladu, že policisté s příplatkem za vedení Etický kodex PČR iniciovali, navrhli, vytvořili, připomínkovali, školí jej, přezkušují řadové policisty z jeho obsahu a významu pro policejní práci. Z uvedeného usuzuji, že v kodexu budou spatřovat výrazně větší význam než řadoví policisté a jejich názory zjištěné anonymně, v dotazníkovém šetření, nebudou v přímém rozporu s názory veřejně jimi prezentovanými.

Výrazně častěji je pro tuto práci stanoveno jako *rozdíl o 10 a více procent* mezi oběma skupinami respondentů.

Hypotéza číslo 2: Policisté s delší dobou praxe spatřují v Etickém kodexu PČR výrazně menší přínos pro policejní práci, než policisté s kratší dobou praxe.

Vycházím z předpokladu, že policista v souvislosti s délkou praxe nabývá na zkušenostech a zvnitřnil si morální principy a zásady práce u policie. Se svou prací se identifikoval, dokáže prosadit své názory a je daleko méně náchylný k jednání, které není v souladu s platným právem. Zároveň však беру v úvahu u těchto policistů ztrátu ideálů, nadšení, možné zklamání, ztrátu snahy něco v policejní práci změnit, vylepšit, něco dokázat, únavu, zdravotní komplikace, problémy v osobním životě, syndrom vyhoření. Z uvedeného důvodu předpokládám, že budou policisté s delší dobou praxe, spatřovat v Etickém kodexu PČR výrazně menší význam než policisté s kratší praxí.

Pro účely tohoto výzkumu, považuji za policisty s delší dobou praxe ty, kteří slouží déle než 11 let. Výrazně častěji je pro tuto práci stanoveno jako *rozdíl o 10 a více procent* mezi oběma skupinami respondentů.

5.1 Popis použité výzkumné metody a zkoumaného vzorku respondentů

Výzkumnou metodou je dotazníkové šetření (příloha č. 1). Tuto metodu jsem zvolila proto, že údaje pomocí písemných otázek jsou od rozsáhlé skupiny respondentů. První skupinu tvoří řadoví policisté Městského ředitelství PČR v Brně, Územní odbor vnější služby Brno - město. Druhou skupinu tvoří policisté ve vedoucích pozicích top managementu Městského ředitelství PČR v Brně. Třetí skupina je z řad první a druhé skupiny a tvoří ji policisté s délkou služební praxe větší než 11 let. Poslední, čtvrtá skupina je rovněž tvořena policisty z první a druhé skupiny a je tvořena policisty s délkou praxe do 10 let.

Nestandardizovaný dotazník je anonymní a zahrnuje 17 otázek. Anonymita zvyšuje objektivitu vyjádření respondentů. Otázky v dotazníku jsou uzavřené, otevřené a škálové. Nejprve byl dotazník distribuován na Oddělení dopravní služby a Oddělení hlídkové služby, Městského ředitelství PČR Brno. Zde službu vykonávají policisté, kteří začínají svou kariéru u PČR a doba jejich služby převážně nepřesahuje 5 let. Následně byly cíleně distribuovány dotazníky policistům sloužícím na obvodních odděleních, tedy déle sloužícím policistům, aby byly obě skupiny respondentů shodně početně zastoupeny. Policistům

jsem dotazník předkládala osobně, hromadně, na služebních srazech a poradách, aby byla zachována anonymita všech dotazovaných respondentů.

Na Městském ředitelství PČR k 1. 3. 2013 slouží 1.039 policistů, z toho 67 policistů je ve vedoucích pozicích. Osloveno bylo 250 policistů, přičemž dotazníky vyplnilo 132 policistů, což činí 12,70% z celkového počtu všech policistů v rámci organizačního celku. Z řad řadových policistů dotazník vyplnilo a odevzdalo 118 policistů, tedy 12,14% ze všech řadových policistů v rámci organizačního celku. Z řad vedoucích pracovníků dotazník vyplnilo a odevzdalo 14 policistů, což činí 20,89% z celkového počtu vedoucích pracovníků v rámci organizačního celku.

5.2 Dotazník

1) Kolik let v roce 2013 uplyne od Vašeho nástupu k PČR?

Z celkového počtu dotazovaných 132 policistů v roce 2013

36 policistů odslouží *0-5 let,*

30 policistů odslouží *6-10 let,*

41 policistů odslouží *11-15 let,*

20 policistů odslouží *16-20 let,*

5 policistů odslouží *21 a více let .*

2) Jste policista s příplatkem za vedení?

Dotazník vyplnilo **118** řadových policistů a **14** policistů s příplatkem za vedení.

3) Znáte obsah Etického kodexu PČR?

Řadoví:

Variantu **ANO** zvolilo **45** policistů, variantu **SPÍŠE ANO** zvolilo **54** policistů, variantu **NE** zvolilo **12** policistů, variantu **SPÍŠE NE** zvolilo **7** policistů.

Vedoucí:

Variantu ANO zvolilo 14 policistů, jiné varianty zvoleny **nebyly**.

Policisté s délkou praxe více než 11 let:

Variantu ANO zvolilo 31 policistů, variantu SPÍŠE ANO zvolilo 21 policistů, variantu NE zvolilo 8 policistů, variantu SPÍŠE NE zvolilo 76 policistů.

Policisté s délkou praxe do 10 let:

Variantu ANO zvolilo 28 policistů, variantu SPÍŠE ANO zvolilo 33 policistů, variantu NE zvolili 4 policisté, variantu SPÍŠE NE zvolil 1 policista.

4) Spatřujete v Etickém kodexu PČR přínos pro policejní práci?**Řadoví:**

Variantu ANO zvolilo 7 policistů, variantu SPÍŠE ANO zvolilo 25 policistů, variantu NE zvolilo 40 policistů, variantu SPÍŠE NE zvolilo 46 policistů.

Vedoucí:

Variantu ANO zvolili 3 policisté, variantu SPÍŠE ANO zvolilo 11 policistů, jiné varianty zvoleny **nebyly**.

Policisté s délkou praxe více než 11 let:

Variantu ANO zvolili 3 policisté, variantu SPÍŠE ANO zvolilo 6 policistů, variantu NE zvolilo 27 policistů, variantu SPÍŠE NE zvolilo 30 policistů.

Policisté s délkou praxe do 10 let:

Variantu ANO zvolilo 7 policistů, variantu SPÍŠE ANO zvolilo 30 policistů, variantu NE zvolilo 13 policistů, variantu SPÍŠE NE zvolilo 16 policistů.

5) Uved'te, v čem přínos spatřujete, nebo naopak proč v Etickém kodexu PČR přínos pro policejní práci nespátřujete.

46 policistů na otázku č. 4 odpovědělo, že v Etickém kodexu PČR spatřují nebo spíše spatřují nějaký význam.

21 policistů z těch, kteří odpověděli ano nebo spíše ano, na otázku číslo 5 *neodpovědělo*.

Následovaly odpovědi, že se jedná *o normu cti, součet toho, jak by se měl policista chovat, snaha o zdokonalení etické kultury policisty, cíl PČR, stanovení morálních hodnot, pravidel chování, hodnot, úsilí o nastolení firemní kultury a důvěry veřejnosti, náhradu za povinnou vojenskou službu*.

86 policistů na otázku č. 4 odpovědělo, že v Etickém kodexu PČR nespátřují nebo spíše nespátřují žádný význam.

17 policistů z těch, kteří odpověděli ne, nebo spíše ne, na otázku č. 5 *neodpovědělo*.

16 policistů odpovědělo, že se jedná jen o *papír, brožuru, list papíru*.

8 policistů odpovědělo, že je to *položka v e-siaři*.

8 policistů odpovědělo, že *kodex má mít každý v sobě, nebo je od Boha*.

4 policisté odpověděli, že *morálka vzniká výchovou ve škole a v rodině*.

Následovaly odpovědi, že *vše je o lidech, kodex nikoho nemůže změnit, práce je vizitkou policisty ne kodex, jde o kopii služebního zákona, jde jen o rozkaz, kdo má úroveň nepotřebuje kodex*.

6) Změnil se po vydání Etického kodexu PČR v něčem podstatném Váš přístup k následujícím ukazatelům?

PRÁCE:

Řadoví:

Variantu ANO nezvolil žádný policista, variantu SPÍŠE ANO zvolili 2 policisté, variantu NE zvolilo 105 policistů, variantu SPÍŠE NE zvolilo 11 policistů.

Vedoucí:

Variantu ANO zvolil 1 policista, variantu SPÍŠE ANO zvolil 1 policista, variantu NE zvolilo 10 policistů, variantu SPÍŠE NE zvolil 2 policista.

Policisté s délkou praxe více než 11 let:

Variantu ANO zvolil 1 policista, variantu SPÍŠE ANO zvolil 1 policista, variantu NE zvolilo 61 policistů, variantu SPÍŠE NE zvolili 3 policisté.

Policisté s délkou praxe do 10 let:

Variantu ANO nezvolil žádný policista, variantu SPÍŠE ANO zvolili 2 policisté, variantu NE zvolilo 54 policistů, variantu SPÍŠE NE zvolilo 10 policistů.

SVĚŘENÝ MAJETEK:**Řadoví:**

Variantu ANO nezvolil žádný policista, variantu SPÍŠE ANO zvolilo 5 policistů, variantu NE zvolilo 107 policistů, variantu SPÍŠE NE zvolilo 6 policistů.

Vedoucí:

Variantu ANO nezvolil žádný policista, variantu SPÍŠE ANO nezvolil žádný policista, variantu NE zvolilo 13 policistů, variantu SPÍŠE NE zvolil 1 policista.

Policisté s délkou praxe více než 11 let:

Variantu ANO nezvolil žádný policista, variantu SPÍŠE ANO nezvolil žádný policista, variantu NE zvolilo 63 policistů, variantu SPÍŠE NE zvolili 3 policisté.

Policisté s délkou praxe do 10 let:

Variantu ANO nezvolil žádný policista, variantu SPÍŠE ANO zvolilo 5 policistů, variantu NE zvolilo 57 policistů, variantu SPÍŠE NE zvolili 4 policisté.

VZTAH KE KOLEGŮM:**Řadoví:**

Variantu ANO nezvolil žádný policista, variantu SPÍŠE ANO zvolili 2 policisté, variantu NE zvolilo 110 policistů, variantu SPÍŠE NE zvolilo 6 policistů.

Vedoucí:

Variantu ANO nezvolil žádný policista, variantu SPÍŠE ANO nezvolil žádný policista, variantu NE zvolilo 10 policistů, variantu SPÍŠE NE zvolili 4 policisté.

Policisté s délkou praxe více než 11 let:

Variantu ANO ne zvolil žádný policista, variantu SPÍŠE ANO ne zvolil žádný policista, variantu NE zvolilo 62 policistů, variantu SPÍŠE NE zvolili 4 policisté.

Policisté s délkou praxe do 10 let:

Variantu ANO ne zvolil žádný policista, variantu SPÍŠE ANO zvolili 2 policisté, variantu NE zvolilo 48 policistů, variantu SPÍŠE NE zvolilo 6 policistů.

VZTAH K NADŘÍZENÝM:**Řadoví:**

Variantu ANO zvolil 1 policista, variantu SPÍŠE ANO zvolilo 6 policistů, variantu NE zvolilo 105 policistů, variantu SPÍŠE NE zvolilo 6 policistů.

Vedoucí:

Variantu ANO ne zvolil žádný policista, variantu SPÍŠE ANO ne zvolil žádný policista, variantu NE zvolilo 14 policistů, variantu SPÍŠE NE ne zvolil žádný policista.

Policisté s délkou praxe více než 11 let:

Variantu ANO ne zvolil žádný policista, variantu SPÍŠE ANO ne zvolil žádný policista, variantu NE zvolilo 66 policistů, variantu SPÍŠE NE ne zvolil žádný policista

Policisté s délkou praxe do 10 let:

Variantu ANO zvolil 1 policista, variantu SPÍŠE ANO zvolilo 6 policistů, variantu NE zvolilo 53 policistů, variantu SPÍŠE NE zvolilo 6 policistů.

VZTAH K OBČANŮM:**Řadoví:**

Variantu ANO zvolili 3 policisté, variantu SPÍŠE ANO zvolilo 11 policistů, variantu NE zvolilo 100 policistů, variantu SPÍŠE NE zvolili 4 policisté.

Vedoucí:

Variantu ANO ne zvolil žádný policista, variantu SPÍŠE ANO ne zvolil žádný policista, variantu NE zvolilo 14 policistů, variantu SPÍŠE NE ne zvolil žádný policista.

Policisté s délkou praxe více než 11 let:

Variantu ANO ne zvolil žádný policista, variantu SPÍŠE ANO ne zvolil žádný policista, variantu NE zvolilo 66 policistů, variantu SPÍŠE NE ne zvolil žádný policista.

Policisté s délkou praxe do 10 let:

Variantu ANO zvolili 3 policisté, variantu SPÍŠE ANO zvolilo 11 policistů, variantu NE zvolilo 48 policistů, variantu SPÍŠE NE zvolili 4 policisté.

OCHRANA VEŘEJNÉHO POŘÁDKU:**Řadoví:**

Variantu ANO zvolili 4 policisté, variantu SPÍŠE ANO zvolilo 8 policistů, variantu NE zvolilo 94 policistů, variantu SPÍŠE NE zvolilo 12 policistů.

Vedoucí:

Variantu ANO ne zvolil žádný policista, variantu SPÍŠE ANO ne zvolil žádný policista, variantu NE zvolilo 12 policistů, variantu SPÍŠE NE zvolili 2 policisté.

Policisté s délkou praxe více než 11 let:

Variantu ANO ne zvolil žádný policista, variantu SPÍŠE ANO ne zvolil žádný policista, variantu NE zvolilo 64 policistů, variantu SPÍŠE NE zvolili 2 policisté.

Policisté s délkou praxe do 10 let:

Variantu ANO zvolili 4 policisté, variantu SPÍŠE ANO zvolilo 8 policistů, variantu NE zvolilo 42 policistů, variantu SPÍŠE NE zvolilo 12 policistů.

KORUPCE:**Řadoví:**

Variantu ANO ne zvolil žádný policista, variantu SPÍŠE ANO ne zvolil žádný policista, variantu NE zvolilo 112 policistů, variantu SPÍŠE NE zvolilo 6 policistů.

Vedoucí:

Variantu ANO ne zvolil žádný policista, variantu SPÍŠE ANO ne zvolil žádný policista, variantu NE zvolilo 14 policistů, variantu SPÍŠE NE ne zvolil žádný policista.

Policisté s délkou praxe více než 11 let:

Variantu ANO ne zvolil žádný policista, variantu SPÍŠE ANO ne zvolil žádný policista, variantu NE zvolilo 66 policistů, variantu SPÍŠE NE ne zvolil žádný policista.

Policisté s délkou praxe do 10 let:

Variantu ANO ne zvolil žádný policista, variantu SPÍŠE ANO ne zvolil žádný policista, variantu NE zvolilo 60 policistů, variantu SPÍŠE NE zvolilo 6 policistů.

ŽIVOT:**Řadoví:**

Variantu ANO zvolili 2 policisté, variantu SPÍŠE ANO zvolili 2 policisté, variantu NE zvolilo 108 policistů, variantu SPÍŠE NE zvolilo 6 policistů.

Vedoucí:

Variantu ANO ne zvolil žádný policista, variantu SPÍŠE ANO ne zvolil žádný policista, variantu NE zvolilo 14 policistů, variantu SPÍŠE NE ne zvolil žádný policista.

Policisté s délkou praxe více než 11 let:

Variantu ANO ne zvolil žádný policista, variantu SPÍŠE ANO ne zvolil žádný policista, variantu NE zvolilo 66 policistů, variantu SPÍŠE NE ne zvolil žádný policista.

Policisté s délkou praxe do 10 let:

Variantu ANO zvolili 2 policisté, variantu SPÍŠE ANO zvolili 2 policisté, variantu NE zvolilo 66 policistů, variantu SPÍŠE NE zvolilo 6 policistů.

ZDRAVÍ:**Řadoví:**

Variantu ANO zvolili 4 policisté, variantu SPÍŠE ANO zvolili 4 policisté, variantu NE zvolilo 104 policistů, variantu SPÍŠE NE zvolilo 6 policistů.

Vedoucí:

Variantu ANO ne zvolil žádný policista, variantu SPÍŠE ANO ne zvolil žádný policista, variantu NE zvolilo 14 policistů, variantu SPÍŠE NE ne zvolil žádný policista.

Policisté s délkou praxe více než 11 let:

Variantu ANO ne zvolil žádný policista, variantu SPÍŠE ANO ne zvolil žádný policista, variantu NE zvolilo 66 policistů, variantu SPÍŠE NE ne zvolil žádný policista.

Policisté s délkou praxe do 10 let:

Variantu ANO zvolili 4 policisté, variantu SPÍŠE ANO zvolili 4 policisté, variantu NE zvolilo 52 policistů, variantu SPÍŠE NE zvolilo 6 policistů.

7) Pokud jste v otázce č. 6 uvedl u některého z ukazatelů, odpověď ANO, nebo SPÍŠE ANO, uveďte prosím, v čem se Váš přístup změnil.

96 policistů na uvedenou otázku *neodpovědělo*.

14 policistů odpovědělo, že kodex je *papír, zákon, rozkaz, co nic nezmění*.

15 policistů, kteří na odpovědi odpovídali převážně spíše ano nebo ano uvedli, že se *snaží neustále zdokonalovat, vše lze zdokonalit, zlepšit, změnit*.

8) Víte, za jakým účelem byla zřízena Etická komise PČR?**Řadoví:**

Variantu ANO zvolili 2 policisté, variantu SPÍŠE ANO zvolili 3 policisté, variantu NE zvolilo 96 policistů, variantu SPÍŠE NE zvolilo 17 policistů.

Vedoucí:

Variantu ANO zvolilo 9 policistů, variantu SPÍŠE ANO zvolilo 5 policistů, jiné varianty zvoleny nebyly

Policisté s délkou praxe více než 11 let:

Variantu ANO zvolilo 11 policistů, variantu SPÍŠE ANO zvolilo 8 policistů, variantu NE zvolilo 42 policistů, variantu SPÍŠE NE zvolilo 5 policistů.

Policisté s délkou praxe do 10 let:

Variantu ANO ne zvolil žádný policista, variantu SPÍŠE ANO ne zvolil žádný policista, variantu NE zvolilo 54 policistů, variantu SPÍŠE NE zvolilo 12 policistů.

9) Myslíte si, že členy Etické komise PČR zajímají názory řadových policistů?**Řadoví:**

Variantu ANO zvolili 2 policisté, variantu SPÍŠE ANO zvolilo 13 policistů, variantu NE zvolilo 73 policistů, variantu SPÍŠE NE zvolilo 30 policistů.

Vedoucí:

Variantu ANO zvolilo 7 policistů, variantu SPÍŠE ANO ne zvolilo 7 policistů, jiné varianty zvoleny nebyly.

Policisté s délkou praxe více než 11 let:

Variantu ANO zvolilo 8 policistů, variantu SPÍŠE ANO zvolilo 7 policistů, variantu NE zvolilo 43 policistů, variantu SPÍŠE NE zvolilo 8 policistů.

Policisté s délkou praxe do 10 let:

Variantu ANO zvolil 1 policista, variantu SPÍŠE ANO zvolilo 13 policistů, variantu NE zvolilo 30 policistů, variantu SPÍŠE NE zvolilo 22 policistů.

10) Setkal jste se s některým z členů Etické komise PČR ve Vašem kraji a jednal s ním o policejní etice?**Řadoví:**

Variantu ANO zvolil 1 policista, variantu NE zvolilo 117 policistů.

Vedoucí:

Variantu ANO zvolilo 8 policistů, variantu NE zvolilo 6 policistů.

Policisté s délkou praxe více než 11 let:

Variantu ANO zvolilo 8 policistů, variantu NE zvolilo 58 policistů

Policisté s délkou praxe do 10 let:

Variantu ANO zvolil 1 policista, variantu NE zvolilo 65 policistů.

11) Máte nějaký žebříček hodnot? Co má pro Vás největší hodnotu?

111 policistů uvedlo, že *má* žebříček hodnot.

14 policistů na otázku *neodpovědělo*.

7 policistů uvedlo, že žebříček hodnot *nemá*.

57 policistů odpovědělo, že největší hodnotu pro ně má *zdraví*.

41 policistů si nejvíce cení *život*.

38 policistů si nejvíce cení své *rodiny*. (Policisté převážně uváděli všechny 3 možnosti v různém pořadí.)

6 policistů si nejvíce cení *práce a přátelského kolektivu*.

6 policistů si cení *čestnost*.

3 policisté si nejvíce cení *peněz*.

Následovaly odpovědi, že největší hodnotu má *poctivost, slušnost, spravedlnost, důvěra, pravda a lidskost*.

12) Co považujete za dobré a co za špatné?

30 policistů na otázku *neodpovědělo*.

24 policistů za dobrou považuje *pravdu*.

22 policistů považuje za dobrou *spravedlnost*.

11 policistů uvedlo, že nic není jen *černé a bílé* a nic není jen dobré nebo špatné.

11 policistů považuje za dobrý *altruismus*.

6 policistů považuje za dobré *dobro*.

Dále policisté odpovídají, že dobrá je *úcta, respekt, odhalování trestné činnosti, příjem, soucit, vztah k lidem a práci, přátelství, lidské vztahy, láska, svědomitá práce, slušné chování, respekt, pomáhat lidem*.

26 policistů považuje za špatnou *lež a pomluvy*.

18 policistů považuje za špatnou *korupci*.

16 policistů považuje za špatnou *protiprávní činnost*.

8 policistů považuje za špatné *zlo*.

Dále policisté odpovídají, že špatná je *diskriminace, Klausova amnestie, alkohol, drogy, sobeckost, nerespektování nadřízených, anarchie, arogance, výplata, odměny, sobeckost, nečestnost*.

13) Je pro Vás práce u PČR posláním?

54 policistů odpovědělo, že *je* pro ně práce u PČR posláním.

39 policistů odpovědělo, že práce u PČR pro ně posláním *není* a *nebyla*.

26 policistů odpovědělo, že pro ně práce posláním *byla*, dnes už *není*.

12 policistů na otázku *neodpovědělo*.

1 policista odpověděl, že je pro něj posláním jen *někdy*.

14) Co pro Vás znamená spravedlnost?

21 policistů odpovědělo, že v naší společnosti spravedlnost *neexistuje*, že jde o *fikci*.

14 policistů na otázku *neodpovědělo*.

12 policistů odpovědělo, že spravedlnost je *rovnost před zákonem*.

11 policistů odpovědělo, že spravedlnost je *science fiction*.

8 policistů odpovědělo, že spravedlnost je pro ně *všechno* nebo *hodně*

4 policisté odpověděli, že spravedlnost znamená *měřit všem stejným metrem*.

4 policisté odpověděli, že se jedná o *ideální stav*.

4 policisté odpověděli, že spravedlnost znamená *oko za oko*.

Následovaly odpovědi, že spravedlnost znamená *neamnestovat, pojem, nic, demokracii, základ právního státu, dobro, kladnou vlastnost, pomoc, smír smluvních stran*.

15) Co pro Vás znamená hrdinství a co považujete za hrdinský čin?

68 policistů odpovědělo, že hrdinství a hrdinský čin je *nasazení vlastního života při záchráně života cizího*.

21 policistů odpovědělo, že hrdinství je veřejně *vyslovit svůj názor a za tímto názorem si stát*.

19 policistů *neodpovědělo*.

Následovaly odpovědi, jako *nepřemýšlím o tom, hrdinství je pomáhat starým a nemocným, pracovat u policie*.

16) Jaké kladné vlastnosti by měl mít policista a které by rozhodně mít neměl?

18 policistů na otázku *neodpovědělo*.

14 policistů odpovědělo, že policista by měl být *spravedlivý*.

12 policistů odpovědělo, že policista by měl být *čestný*.

8 policistů odpovědělo, že policista by měl mít *dobré komunikační schopnosti*.

6 policistů odpovědělo, že by měl mít *emoční inteligenci*.

6 policistů odpovědělo, že by měl být *pravdomluvný*.

Následovaly odpovědi, že by měl mít *rozum*, měl by umět *číst, psát a telefonovat*, měl by mít *odvahu*, být *lidský, uctivý, bezúhonný, profesionál, trpělivý, otevřený, poctivý*.

22 policistů odpověděl, že policista by neměl být *nerozhodný*.

18 policistů odpovědělo, že by neměl být *zkorumpovatelný*.

11 policistů odpovědělo, že by neměl *lhát a podvádět*.

9 policistů odpovědělo, že by policista neměl být *líný*.

7 policistů odpovědělo, že by policista neměl být *agresivní*.

6 policistů odpovědělo, že by policista neměl být *zbabělý*.

Následovaly odpovědi, že by policista neměl *krást*, být *nečestný, namyšlený, arogantní, v špatné fyzické a psychické kondici, lehkomyšlný, podvodník*.

17) Co pro Vás znamená profesní čest?

26 policistů odpovědělo, že profesní čest znamená jednat tak, *abych se nemusel za sebe stydět*.

24 policistů odpovědělo, že u PČR profesní čest *neexistuje*.

18 policistů odpovědělo, že profesní čest pro ně znamená *všechno* nebo *hodně*.

12 policistů na otázku *neodpovědělo*.

14 policistů odpovědělo, že profesní čest pro ně neznámá *nic*.

Následovaly odpovědi, že profesní čest znamená *čestnost, spravedlnost, neúplatnost, čisté svědomí, dobrou reprezentaci policie, nezávislost, důstojnost, morální čest, co se hned tak nevidí, životní styl*.

5.3 Vyhodnocení praktické části

Hypotéza č. 1: Policisté s příplatkem za vedení spatřují výrazně častěji v Etickém kodexu PČR větší význam, než řadoví policisté.

Hypotéza č. 2: Policisté s delší dobou praxe spatřují v Etickém kodexu PČR výrazně menší přínos pro policejní práci, než policisté s kratší dobou praxe.

Dotazníkovým šetřením bylo zjištěno, že policisté jsou seznámeni s Etickým kodexem PČR. Z celkového počtu **132** policistů, kteří dotazník vyplnili a odevzdali, odpovědělo pouze **12** policistů, že obsah etického kodexu nezná vůbec a **7** policistů odpovědělo, že obsah etického kodexu spíše nezná. Všech **14** policistů na vedoucích pozicích odpovědělo, že obsah kodexu zná.

Policisté byli dotazováni, zda se v něčem podstatném změnil jejich vztah, v období po vydání Etického kodexu PČR, k práci, svěřenému majetku, ke kolegům a nadřízeným, občanům, k ochraně veřejného pořádku, korupci, životu a zdraví. Všichni policisté převážně odpověděli, že po vydání kodexu se jejich přístup k daným ukazatelům nezměnil nebo spíše nezměnil.

Implementovat Etický kodex PČR do policejní práce by měla Etická komise PČR. **113** řadových policistů netuší nebo spíše netuší, za jakým účelem tato komise byla zřízena. Policisté na vedoucích pozicích **všichni** odpověděli, že vědí, nebo spíše vědí, za jakým účelem byla tato komise zřízena. Pouze **15** řadových policistů se domnívá, že členy Etické komise PČR zajímají názory řadových policistů. Vedoucí policisté jsou o tom, že členy komise zajímají názory řadových policistů přesvědčeni **všichni**. Pouze **1** řadový policista se osobně setkal a jednal s členy Etické komise PČR o policejní etice. **8** policistů na vedoucích pozicích odpovědělo, že se s členy Etické komise PČR osobně setkalo a o policejní etice jednalo.

Přínos v Etickém kodexu PČR spatřuje nebo spíše spatřuje **32** řadových policistů, což činí **27,19%** ze všech dotazovaných řadových policistů. Všech **14** policistů s příplatkem za vedení odpovědělo, že přínos v Etickém kodexu PČR spatřuje nebo spíše spatřuje. Kladně se tedy vyjádřilo **100%** dotazovaných policistů na vedoucích pozicích. Rozdíl mezi oběma skupinami dotazovaných policistů činí **72,81%**.

Přínos v Etickém kodexu PČR spatřuje celkem **46** policistů z celkem 132 dotazovaných, což činí **34,89%**. Přínos v kodexu spatřuje **9** policistů s délkou praxe 11 a více let, což činí **13,64%** všech dotazovaných, déle sloužících policistů. Přínos v Etickém kodexu PČR spatřuje **37** policistů s délkou praxe do 10 let, což činí **56,06%** všech dotazovaných

policistů, kteří slouží kratší dobu než 10 let. Rozdíl mezi oběma skupinami dotazovaných policistů činí **42,42%**.

Hypotézy číslo 1 a 2 se potvrdily.

Vyhodnocení otevřených, dotazníkových otázek

Na 7 otázek v dotazníku policisté odpovídali volnou formou, otázky byly otevřené a 6 otázek jsem nevyhodnocovala s ohledem na délku služebního poměru a na služební zařazení. S ohledem na délku služebního poměru jsem vyhodnocovala pouze otázku číslo 13, kde jsem se policistů dotazovala na to, zda je pro ně práce u PČR posláním. Bylo zjištěno, že 111 policistů, ze všech dotazovaných, má nějaký žebříček hodnot. Většinou si policisté nejvíce váží svých rodin, svého života a zdraví. Za dobrou považují policisté pravdu, spravedlnost a altruismus. Za špatnou považují lež, pomluvy a korupci.

39 policistů s délkou praxe 11 a více let odpovědělo, že dříve pro ně práce byla posláním, dnes už je to jen zaměstnání. Z tohoto počtu je 35 policistů s délkou služební praxe více než 11 let. Pouze pro 10 policistů s délkou služební praxe 11 a více let je policejní práce posláním. Všech těchto 10 policistů je na vedoucích pozicích. Pokud jsem se dotazovala na to, co pro policisty znamená spravedlnost, tak většina policistů odpověděla, že spravedlnost neexistuje nebo jde o fikci či science fiction. Pouze 16 policistů odpovědělo, že spravedlnost znamená rovnost před zákonem a měřit všem stejným metrem.

Většina policistů za hrdinský čin považuje záchranu cizího lidského života. U otázky, jaké by policista měl mít kladné vlastnosti, převažovaly odpovědi, že by měl být spravedlivý, čestný, mít dobré komunikační schopnosti. Pokud jsem se dotazovala, jaké vlastnosti by policista mít neměl, tak většina policistů odpověděla, že by neměl být nerozhodný, zkorumpovatelný a neměl lhát a podvádět. Dále jsem se dotazovala na to, co pro policisty znamená profesní čest. Zde policisté odpovídali, že profesní čest znamená jednat tak, abych se nemusel za sebe stydět. Téměř srovnatelná skupina policistů však odpověděla, že u PČR čest neexistuje nebo ji nemají.

Interpretovat výsledky této, druhé části dotazníkového šetření, není snadné. Každopádně mohu konstatovat, že prezentované názory jsou dosti protichůdné a převážně policisté s délkou služební praxe více než 11 let jsou zklamaní, unavení, bez nálady a práce

je přestává bavit. Slýchám od nich, že dobře u PČR už bylo. Toto bych částečně kladla za vinu poklesu služebního příjmu o deset a více procent v posledních třech letech, částečně ztrátě ideálů a počátečního nadšení, možným zdravotním problémům, ztrátě snahy změnit svět.

Očekávala jsem a můj osobní názor byl potvrzen v otázce, kde jsem se dotazovala na hrdinství a hrdinský čin. Zde většina policistů, shodně s mým názorem odpověděla, že hrdinství a hrdinský čin, znamená zachránit život jiné osobě s nasazením života vlastního. Rovněž mne nepřekvapily odpovědi policistů na otázku, čeho si v životě nejvíce váží. Pokud bych na tuto otázku odpovídala já osobně, zcela jistě bych uvedla, že si nejvíce vážím své rodiny. Na druhém místě by byl vlastní život a zdraví.

Naopak mě velmi překvapily odpovědi na otázku, kdy jsem se dotazovala, co je to spravedlnost. Opravdu jsem neočekávala to, že policisté, kteří by měli ctít a chránit zákon a prosazovat spravedlnost a zákonnost budou odpovídat, že spravedlnost neexistuje.

Doslova mě šokovaly odpovědi na otázku co je to profesní čest. Myslím, že opravdu protičůdné odpovědi na tuto otázku nejvíce vystihují smysl a cíl této práce, kdy jsem chtěla zjistit, zda Etický kodex PČR je významný pro naši práci a hlavně jaký mu přikládáme význam. **34** policistů tvrdí, že profesní čest buď neexistuje, nebo pro ně nic neznamena. **12** policistů na otázku neodpovědělo vůbec. Jak může Etický kodex PČR, jehož společným jmenovatelem, epistémé, je v podstatě profesní čest, mít nějaký význam a přínos pro policejní práci, když tolik policistů tvrdí, že profesní čest neexistuje nebo pro ně nic neznamena? Význam snad ano, a to za předpokladu, že policisté změní své mínění v otázce profesní cti. Přínosem bude to, pokud alespoň jednoho policistu ze všech policistů sloužících a pochybujících, přiměje k úvaze nad etikou, morálními principy a zásadami v našem kodexu uvedenými.

5.4 Diskuse

V roce 2010 zpracoval Marek Wágner, na IMS v Brně, bakalářskou práci na téma Etické kodexy v praxi. V podkapitole 4.3 hodnotil význam Etického kodexu PČR. Dospěl k závěru, že vše, co je v Etickém kodexu PČR uvedeno je již upraveno v jiných právních normách a tento kodex do policejní práce nevnesl žádné převratné změny.

Dále zde uvedl, že tento kodex byl kritizován pro alibismus a obecnost (Wágner, 2010). S tímto názorem souhlasím a ve své práci jsem dospěla ke shodnému závěru.

V rámci dotazníkového šetření Marek Wágner srovnával 2 skupiny policistů. První skupinu tvořili posluchači Střední policejní školy Ministerstva vnitra v Brně. Jednalo se o policisty nováčky, jejichž délka služební praxe nepřesahovala 1 rok. Do druhé skupiny zařadil policisty s délkou služební praxe více než 1 rok. Tito policisté byli služebně zařazeni na Územním odboru PČR Brno - venkov. Policisté měli v jedné z dotazníkových otázek vyjádřit pozitivní či negativní názor na důležitost Etického kodexu PČR. K důležitosti tohoto kodexu se v první skupině pozitivně vyjádřilo **77** policistů. Etický kodex PČR pokládají za přínosný a nutný. Negativně se k tomuto kodexu vyjádřilo **23** policistů, přičemž jej pokládají za formální, zbytečný. Ve druhé skupině se pozitivně k tomuto kodexu vyjádřilo **59** policistů a negativně **41** policistů. (Wágner, 2010).

Pokud mám interpretovat tyto výsledky a srovnat je s výsledky, ke kterým jsem dospěla v rámci vlastního dotazníkového šetření, mohu konstatovat, že v obou bakalářských pracích lze konstatovat obdobný závěr. Obě práce potvrdily, že s prodlužující se délkou služební praxe klesá zájem o Etický kodex PČR a policisté s delší dobou praxe spatřují v Etickém kodexu PČR menší význam než policisté s kratší dobou praxe. Já ani kolega Wágner jsme však nezjišťovali příčinu úbytku zájmu o tuto etickou normu.

V praktické části bakalářské práce jsem oslovovala a žádala o vyplnění dotazníku řadové policisty a policisty s příplatkem za vedení. Dotazníky byly všem policistům předány na služebních srazech a poradách. Řadovým policistům jsem takto byla schopna zajistit naprostou anonymitu. Anonymita u policistů s příplatkem za vedení nešla zajistit. Na jednom útvaru slouží vždy 2 až 3 policisté s příplatkem za vedení, tudíž z celkového počtu odevzdaných dotazníků lze jednoduše vyselektovat dotazníky, které vyplnili policisté s příplatkem za vedení. Tato ztráta anonymity mohla ovlivnit objektivnost odpovědí těchto policistů a zkreslit celkový výsledek výzkumu, což pokládám za největší nedostatek této práce. Ztráta anonymity a obava z možného prezentování konkrétních odpovědí konkrétních policistů s příplatkem za vedení způsobila to, že tyto policisté v mnoha případech odmítli dotazník vyplnit. Moji přímí nadřízení mi vyplněný dotazník donesli a předali osobně i s vlastnoručním podpisem.

Pokud bych někdy v budoucnu chtěla pokračovat v tomto výzkumu a opětovně oslovovala policisty s příplatkem za vedení, požádala bych o distribuci dotazníků některého ze svých

přímých nadřízených. Takto by bylo možné lépe zachovat anonymitu i policistům s příplatkem za vedení. Zajímalo by mě, zda by se poté změnily odpovědi a názory i u těchto policistů. Jsem přesvědčena o tom, že dotazník by vyplnilo více mých nadřízených, jelikož by neměli obavu z nežádoucího zveřejnění jejich osobních názorů. Otázky v dotazníku jsem použila otevřené, uzavřené a škálové. Odpovědi policistů jsem následně zpracovala, vyhodnotila a interpretovala. Nemohu však tvrdit, že má interpretace získaných výsledků otevřených otázek je zcela správná, jelikož jsem zjišťovala pouze odpovědi na otázky, ale nezjišťovala jsem příčiny odpovědí. V rámci dalšího výzkumu bych pokládala za přínosné oslovit několik policistů a s jejich souhlasem s nimi vést dialog nad dotazníkem, který vyplnili. Interpretace výsledků by poté byla přesnější a nebyla by subjektivně zkreslena.

V šesté otázce jsem se dotazovala na to, v čem podstatném se změnil přístup policistů po vydání Etického kodexu PČR. Policistům jsem nabídla předložené varianty ukazatelů a odpovědí. Drtivá většina policistů odpověděla, že jejich přístup se v ničem podstatném nezměnil nebo spíše nezměnil. Nezjišťovala jsem příčinu těchto abnormálně vysokých, či nízkých hodnot v odpovědích.

S odstupem času bych chtěla oslovit shodnou, cílovou skupinu policistů s délkou praxe 0-5 let a zjistit, jak se změnily jejich názory na význam a přínos Etického kodexu PČR pro policejní praxi a hlavně co tyto policisty vedlo k tomu, že své názory změnili. Chtěla bych odhalit příčinu této změny.

Zejména mě trápí odpovědi policistů na otázku stavovské cti. Chtěla bych zjistit, jaká opatření by mohli vedoucí pracovníci PČR učinit, aby se stavovská čest policistů posílila. Jak lépe policisty motivovat, jak jim pomáhat zvládat stresové situace a předejít tím citovému a mentálnímu vyčerpání. Zajímalo by mne, zda by k posílení stavovské cti pomohlo lepší veřejné prezentování policejní práce, častější oceňování vynikajících výsledků, lepší finanční ohodnocení práce.

Přínosné by bylo do výzkumu zapojit i rodinné příslušníky policistů a položit jim obdobné otázky jako policistům. V tomto ohledu bych já osobně chtěla znát odpověď na otázku, zda jsou rodinní příslušníci hrdí na to, že je jejich příbuzný policista. V případě, že by odpověděli, že nejsou spokojeni s tím, jakou práci jejich příbuzný vykonává, bych chtěla znát důvod této odpovědi.

ZÁVĚR

Jak jsem již opakovaně uváděla, veškerá činnost u PČR je legislativně upravena. Policisté jsou dnes a denně seznamováni prostřednictvím programu e-siař s novými právními normami. Měsíčně jsou to desítky odkazů, se kterými se musí seznámit a své seznámení elektronicky potvrdit. Jsou tímto doslova zasypáváni, zahlceni a přemíra odkazů, se kterými se musí seznámit, je odvádí od důležitější práce.

PČR neustále, od doby svého vzniku, bojuje s přebujelou administrativou, úřednickým aparátem, neskutečným množstvím různých vedoucích, zástupců vedoucích, zástupců těchto zástupců vedoucích, metodiků, analytiků, koordinátorů a neustále nová nařízení jsou důkazem silně rozvětveného úřednického aparátu, protože tito úředníci novými nařízeními vykazují nějakou, byť někdy zbytečnou, činnost.

V tomto ohledu bych doporučovala snížení počtu vedoucích pracovníků a snížení počtu administrativních pracovníků. Počty policistů jsou v posledních letech neustále uměle snižovány. Zkušeni policisté odcházejí a nábor nových policistů byl pozastaven nebo je velmi omezen. V roce 2013 dle systematizace, kterou zveřejnilo Policejní prezídium ČR, má u PČR sloužit jen přibližně 38 tisíc policistů z výchozího stavu přibližně 41 tisíc policistů. Bylo by celkem zbytečné rozebírat, že řady policie opouštějí převážně řadoví policisté a vzniká generační propast. V případě zachování současné, přebujelé úřednické aparatury a rozvětveného aparátu vedení bude velmi obtížné potkat policistu tam, kde je jeho místo, a to na ulici.

Etický kodex PČR není nic nového, nic převratného. Vše, co je v tomto kodexu napsáno, již bylo v době jeho vydání v jiných právních normách nebo i v interních aktech řízení. Všechny etické kodexy by měly být takovou přidanou hodnotou, něčím navíc k obecné právní úpravě, upřesněním platné legislativy. Každý kodex by měl konkretizovat zákonné požadavky a poslání profese, pro kterou byl vytvořen. Takto přidaná hodnota by poté měla šanci, aby byla všeobecně uznávána a dobrovolně respektována. Jedině za těchto okolností by byla přínosem pro tu kterou profesi. Každému, kdo Etický kodex PČR zná je jasné, že formulace v něm uvedené jsou převzaty, doslova zkopírovány z původní policejní legislativy, přidaná hodnota zde naprosto chybí.

Je to jedna z dalších položek, se kterou se musím každoročně, opakovaně, v e-siaři seznámit. Vzhledem k tomu, že opravdu nemám tolik času, abych e-siař kontrolovala denně, tak se mi při každém přihlášení objeví cca 20 dokumentů, se kterými jsem se neseznámila. Dokumenty tudíž selektuji a ty, které pro svou práci pokládám za zbytečné, ignoruji a pouze potvrdím seznámení. Toto z vlastní zkušenosti je i osud Etického kodexu PČR, u kterého někteří policisté jen potvrdí seznámení a pokud ho opětovně vůbec přečtou, rozhodně nemají čas nad ním přemýšlet. Doporučila bych snížení počtu interních aktů řízení a důraznou selekci směrem k řadovým policistům.

Řadový policista je ten, který provádí zákroky, projednává přestupky v dopravě, přijímá oznámení, pronásleduje pachatele nebo třeba ten, který omezuje osobu na osobní svobodě. Vždy jedná, nebo měl by jednat, v souladu s ustanoveními zákona o PČR a v případě pochybení je i podle tohoto zákona potrestán, což význam Etického kodexu PČR v očích policistů rozhodně nezvyšuje. Navrhovala bych doplnit tento kodex o možnost sankcionování. V případě porušení zásad profesní etiky, které nejsou posouzeny jako trestný čin, využívat alternativní typy potrestání. Pro vysvětlení uvedu nějaké příklady. Policista udělá neúmyslnou chybu při omezování osobní svobody? Dobrá, nechť tedy celý měsíc eskortuje pachatele, aby příště chybu neudělal. Byl nezdvořilý při telefonátu? Sedne si na recepci a bude přijímat hovory, vždyť on se to naučí. V případě možných alternativních trestů, které by zároveň působily při stejném pochybení, jako jistý precedens, nabude Etický kodex PČR na své důležitosti a vážnosti.

Dalším důležitým podnětem k zamyšlení je to, že k Etickému kodexu PČR prakticky neexistuje žádný právní výklad. Policistům je tento kodex distribuován ve formě letáčku, ale jak si je mají vyložit? Jak jej mají chápat? Jak jednotlivým ustanovením správně porozumět? Jsou všichni natolik erudovaní v právu, aby věděli, co tím chtěl autor říct? Bylo by potřeba, aby právní oddělení PP ČR provedlo řádnou rozdokumentaci tohoto kodexu, výklad, aby jednotlivá ustanovení doslova rozpitvali. Myslím, že není správné, když si tuto morální normu může každý vyložit po svém a nebo ji vykládat pomocí platné policejní legislativy.

Na stránkách PP ČR jsou zřízeny stránky **Etické komise PČR**. Je zde uvedeno, že Etická komise PČR je poradním orgánem policejního prezidenta v otázkách týkajících se Etického kodexu PČR jeho implementace do činnosti policie a dále v otázkách rozvoje profesní etiky jako součásti firemní kultury. Předsedou Etické komise PČR je plukovník Mgr. Jakub Frydrych, ředitel Národní protidrogové centrály Služby kriminální policie

a vyšetřování PP ČR. Členové komise reprezentují jednotlivá krajská ředitelství PČR a útvary PP ČR. Členství v komisi je čestné a nezastupitelné.

Na těchto stránkách jsou zveřejněny akce Etické komise PČR. Je pro mě nepochopitelné, že poslední zveřejněná akce je ze dne 19. 5. 2010, kdy se na PP ČR konal kurz zaměřený na etiku a charakterové vlastnosti jedince. Ani na stránkách jednotlivých krajských ředitelství jsem nenašla žádné další aktivity etických komisí. Vysvětluji si to tak, že buď někdo z hrubé nedbalosti zapomněl stránky aktualizovat, nebo **etika u policie a Etický kodex PČR samotný, není pro činnost policie prioritou.**

Empirická část bakalářské práce potvrdila, že policisté s délkou služební praxe více než 11 let jsou zklamaní, unavení, bez nálady. Slýchám od nich, že dobře u policie už bylo. Za poslední 3 roky všem policistům klesl služební příjem o deset a více procent. Z tohoto důvodu policisté nejsou schopni dostát závazkům svých věřitelů a dostávají se do dluhové pasti. Toto však není hlavním důvodem zklamání, důležitější je špatné materiální a technické vybavení policie, kdy policista často volí mezi možnostmi, která je nejlevnější a možností, za použití které by bylo možno zjistit pachatele. Nejsou peníze na znalecké expertízy a posudky, na pohonné hmoty, vozidla, střelivo. Vadí mi nevyhodnocování zajištěných stop z místa činu jen proto, že na to zrovna nejsou finance. Jedná policista eticky, když nevyhodnotí biologickou stopu z důvodu, že genetická expertíza je příliš nákladná?

Myšlenka etických kodexů ve státní správě v podstatě není špatná, ale kodex musí přinést něco nového. Myslím, že v případě Etického kodexu PČR se toto ne zcela zdařilo. Je možné, že kodex přišel na svět v době, která převratným myšlenkám není příliš nakloněna, případně na tyto myšlenky jednoduše chybí finance.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

Zákony:

Ústavní zákona ČNR 1/1993 Sb., *Ústava České republiky*.

Zákon č. 2/1993 Sb., *Listina základních práv a svobod*.

Zákon č. 361/2003 Sb., *o služebním poměru bezpečnostních sborů*.

Zákon č. 273/2008 Sb., *o Policii České republiky*.

Zákon č. 40/2009 Sb., *Trestní zákoník*.

Zákon č. 141/1961 Sb., *Trestní řád*.

ZP PP číslo 181/2006, *stanoví základní pravidla chování, služebního jednání a služební zdvořilosti v Policii České republiky*.

RPP č. 34/2009, *Etický kodex Policie České republiky*.

Knihy, syntetické práce a monografie:

Anzenbacher, A. *Úvod do etiky*. Praha: Zvon, 1994, 292 s. ISBN 80-200-0917-5.

Bakošová, Z. *Sociálna pedagogika ako životná pomoc*. Bratislava: Lorca, 2006, 251 s. ISBN 80-968437-5-3.

Bendlová, P., Machovec, M. a kol., *Stručný filosofický slovník*. Praha: Svoboda, 1966, 536 s.

Budilová, L., Hirt, T. a kol., *Policista v Multikulturním prostředí*. Praha: Tiskárna MV ČR, 2005, 101 s. ISBN 80-903510-1-8.

Čírtková, L. *Policejní psychologie*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2006, 312 s. ISBN 80-86898-73-3.

Dufková, I., Zlámal, J. *Policie a profesní etika se zaměřením na etický kodex Policie České republiky*. Praha: Tiskárna MV, 2003, 67 s.

Eichler, E., Ryska, R., Svoboda, V. *Základy společenských věd*. Praha: Fortuna, 2007, 160 s. ISBN 978-80-7373-004-8.

Herzogová, Z. *Základy filozofie a profesní etiky*. Praha: Policejní akademie ČR, 1999, 260 s. ISBN 80-7251-013-4.

Hungr, P., Kejdová, M., Vaňková, Z. *Základy práva*. Brno: IMS, 2010, 281 s.

Kant, I. *Kritika praktického rozumu*. (Přel. Loužil, J.) Praha: Svoboda, 1996, 306 s. ISBN 80-205-0507-5.

Kon, I.S. a kol. *Etický slovník*. (Přel. Martón, M.) Bratislava: Pravda, 1978, 284 s.

Kraus, B. *Základy sociální pedagogiky*. Praha: Portál, 2008, 215 s. ISBN 978-80-7367-383-3.

Masaryk, T.G. *Ideály humanitní*. Praha: Melantrich, 1968, 128 s.. ISBN 80-7023-036-3.

Sak, P., Semerád, J. *Role policie ve společnosti v očekávání veřejnosti*. Praha: Policejní akademie ČR, 2006.

Sokol, J. *Malá filosofie člověka*. Praha: Vyšehrad, 2007, 653 s. ISBN 978-80-7195-206-0.

Störig, H.J. *Malé dějiny filozofie*. (Přel. Rezek, P.) Praha: Zvon, 1991, 562 s. ISBN 80-7113-041-9.

Radvan, E. *Úvod do filosofie a etiky*, Brno: IMS, 2011, 157 s.

Vízdal, F. *Sociální psychologie I*, Brno: IMS, 2011, 140 s.

Wágner, M., *Etické kodexy v praxi*, Brno: IMS 2010, 76 s.

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

atd.	a tak dále.
č.	číslo.
MV ČR	Ministerstvo vnitra České republiky.
např.	například.
PČR	Policie České republiky.
PP ČR	Policejní prezidium České republiky
RPP	Rozkaz Policejního prezidenta
ÚVK	Útvar vnitřní kontroly
ZP PP	Závazný pokyn Policejního prezidenta

7) Pokud jste v otázce č. 6, uvedl u některého z ukazatelů, odpověď ANO nebo SPÍŠE ANO, uveďte prosím, v čem se Vás přístup změnil.

.....
.....

8) Víte, za jakým účelem byla zřízena Etická komise PČR?

ANO SPÍŠE ANO NE SPÍŠE NE

9) Myslíte si, že členy Etické komise PČR zajímají názory řadových policistů?

ANO SPÍŠE ANO NE SPÍŠE NE

10) Setkal jste se s některým z členů Etické komise PČR ve Vašem kraji a jednal s ním o policejní etice?

ANO NE

Na následující otázky prosím odpovídejte volnou formou.

11) Máte nějaký žebříček hodnot? Co má pro Vás největší hodnotu?

.....
.....

12) Co považujete za dobré a co za špatné?

.....
.....

13) Je pro Vás práce u PČR posláním?

.....
.....

14) Co pro Vás znamená spravedlnost?

.....
.....

15) Co pro Vás znamená hrdinství a co považujete za hrdinský čin?

.....
.....

16) Jaké kladné vlastnosti by měl mít policista a které by rozhodně mít neměl?

.....
.....

17) Co pro Vás znamená profesní čest?

.....

